

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนา
4. แนวคิดพื้นฐานในการจัดการการศึกษาปฐมวัย
5. ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
6. บริบทขององค์กรบริหารส่วนตำบลจอมสี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1.งานวิจัยในประเทศไทย
 - 7.2.งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน RAJABHAT MAHACHARAKHAM UNIVERSITY

1. ความหมายของการวางแผน

มีผู้ให้ความหมายของ “การวางแผน” ไว้ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการ ที่บุคคลหรือหน่วยงาน ได้กำหนดขึ้น ไว้ล่วงหน้าเพื่อปฏิบัติงานในอนาคต วางแผนประกอบกระบวนการต่าง ๆ หลายขั้นตอน ซึ่งบางขั้นตอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการกระทำก่อนและด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย (Goals) ที่กำหนดไว้ การวางแผนมีคุณค่าอย่างมากต่อวัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์กรหรือหน่วยงานและมีความสำคัญยิ่งต่อการมุ่งหมายส่วนตน และเต็มบุคคลในการปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติตามภารกิจทั้งหลาย

อุทัย บุญประเสริฐ (2538 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีการดำเนินงานในอนาคตให้บรรลุดุลจงหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ครอทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็นช่วยให้การปฏิบัติงานถูกต้อง ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 3 - 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนก็คือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเดือกเดียวกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยที่จะมีการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อไหร (When) จะกระทำกันที่ไหน บ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

สิมอนส์ (Simon. 1977 : 174 ; อ้างถึงใน คงชัย สันติวงศ์. 2540 : 138) ได้ให้ความหมายว่าการวางแผน หมายถึง 1) ความหมายในเบื้องของงานที่ต้องปฏิบัติของผู้บริหารแต่ละคน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การ vrouงใจและตื่อความ การวัดผลงานและพัฒนาบุคคล 2) ความหมายที่มีขอบเขตกว้างกว่าที่กล่าวถึงการบริหารทั้งหมด คือกระบวนการบริหารที่ต้องเนื่อง ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมของงานและมุ่งสู่อนาคต กระบวนการบริหารที่ต้องเนื่อง ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมของงานและมุ่งสู่อนาคต

วูลิสเตอร์เชอร์ (Wohlstetter. 1995 : 524 ; อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์. 2541 : 2) ให้คำอธิบายความหมายของการวางแผนไว้แตกต่างกันออกไป โดยให้ความหมายว่า การที่จำเป็นของการทำให้การตัดสินใจก้าวหน้า และเป็นสิ่งที่จะต้องมีอยู่ก่อนการกระทำการ วางแผนจะต้องหาคำตอบ 2 ประการนี้ให้ได้ คือ 1) ความมุ่งหมายขององค์การ กระทำการ วางแผนจะต้องหาคำตอบ 2 ประการนี้ให้ได้ คือ 1) ความมุ่งหมายขององค์การ หรือแผนงานคืออะไร 2) อะไรคือวิธีการที่ดีที่สุดจะทำให้บรรลุผลสำเร็จของความมุ่งหมายนั้น ยิ่งกว่านั้นยังเน้นอีกด้วย ไปว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่ต้องการทำต่อเนื่อง ต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอและสามารถทำงานการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

จากความหมายของยุทธศาสตร์หรือการวางแผน สรุปได้ว่า การวางแผน (Plan) หมายถึง กระบวนการที่องค์การหรือหน่วยงานจะดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกวิธีการทำงานที่ดีที่สุด นิปปอนิกิ- ภารมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นขบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2534 : 46) ให้ความหมายของการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ว่า คือ กระบวนการตัดสินใจในเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์การในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์เหล่านี้ ในเรื่องทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และในเรื่องนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการ mana การใช้ และดำเนินไปเชิงทรัพยากรเหล่านี้ และประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Glueck. 1978 : 127) ได้สะท้อนว่าการวางแผน ยุทธศาสตร์ เป็นงานหลักของผู้บริหารระดับสูง ทั้งนี้เพราะผลผลิตของ การวางแผนระดับนี้ จะเป็นแผนที่กำหนดขึ้นอย่างกว้าง ใช้เป็นฐานสำหรับการวางแผนใน ระดับล่างต่อไป นั่นคือ แผนปฏิบัติการและแผน โครงการขององค์การตามลำดับจาก粗ไปแบบ การวางแผนยุทธศาสตร์ที่เสนอมาแล้ว ถ้าจะเสนอภาพรวม โดยสรุปโดยเสนอขั้นตอนดังต่อไปนี้

2. รูปแบบการวางแผน

2.1 การกำหนดภารกิจ (Mission) ภารกิจ เป็นการอธิบายว่าองค์การนี้ ๆ กำลัง ทำอะไร เหตุผลหลักก็เพื่อความคงอยู่ขององค์การ จุดมุ่งหมาย บทบาท และการทำหน้าที่ ดังนั้น จึงต้องเริ่มจากการเขียนภารกิจ(Mission statement) เป็นเบื้องแรก

2.2 วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการบรรยายยุทธศาสตร์ทั้งหมดขององค์การซึ่งให้เห็น ว่าทิศทางยุทธศาสตร์ขององค์การจะเดินไปในทิศทางใด เช่นเดียวกับภารกิจขององค์การจะต้อง กำหนดการเขียนวิสัยทัศน์ (Vision Statement) ขึ้น โดยเป็นข้อความที่จะหักรด กระชับ อธิบาย ให้เห็นทิศทางที่จะมุ่งไปได้ชัดเจน

2.3 ค่านิยมและหลักเกณฑ์การนำ (Values and Guiding Principles) ค่านิยม หมายถึง หลักชีด (Code) ที่องค์การกำหนดเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกส่วนขององค์การ โดยทั่ว ๆ ไปค่านิยมจะเป็นการเขียนออกมายเป็นหลักเกณฑ์การนำที่ช่วยกำหนดกฎนำไปใช้ กำหนด ยุทธศาสตร์และแผนหลักเกณฑ์การนำ เช่น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และการกิจ องค์การจะเดินตามหลักเกณฑ์การนำดังต่อไปนี้

2.3.1 ยอมรับหลักจริยธรรมที่กำหนดในทุกพื้นที่ของการปฏิบัติการ

2.3.2 ดำเนินการแสวงหาความเป็นเดิศในทุกแบบของกิจกรรมและ

การปฏิบัติ

2.3.3 จัดให้มีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

2.3.4 การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน (Environmental scan)

การดำเนินงานในขั้นนี้มีความสำคัญมาก มีความเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยปัจจัยหลัก ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อองค์การและพัฒนาทางบุคลาศาสตร์ขององค์การ ขั้นตอนการตรวจสอบและวิเคราะห์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย ด้านที่ 1 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย การเมืองและกฎหมาย

เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
ศ้านที่ 2 ปัจจัยสังเคราะห์อ่อนภายในประกอบด้วยการตีความหมายของกระบวนการจัดการ
การเงิน ประชาชน นโยบาย และระบบ

ความหมายที่ง่ายที่สุดของคำว่า ยุทธศาสตร์ ก็คือ แผนการปฏิบัติที่รวมรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในยุคปัจจุบันนี้จะเป็นการเที่ยงตรงมากกว่าหากพิจารณาว่า Strategy คือกระบวนการตัดสินใจอันซับซ้อนซึ่งเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายสุดท้าย (Ends) เข้ากับวิธี หรือ หนทาง (Ways) และวิธีการ หรือเครื่องมือ (Means) ในอันที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น โคป (Cope. 1987 : 143) ได้ให้ความหมายของ คำว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง รูปแบบของวัตถุประสงค์ (Objective) จุดมุ่งหมาย (Purposes) หรือเป้าหมาย (Goals) นโยบายและแผนแม่บทที่ดำเนินฯ ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดเดวิด (David. 1995 : 11) ได้ให้ความหมายของคำว่ายุทธศาสตร์ หมายถึงวิธีทางเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ในระยะยาว (Long – Term objective) ยุทธศาสตร์ทางธุรกิจอาจรวมถึงการขยายตัวทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเจาะตลาด การร่วมลงทุน และอื่น ๆ

จักษุวัชร ศิริวรรณ (2552 : 1) กล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์ หมายความ ให้เป็น แผนที่ใช้ใน
แนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและการกิจให้สัมฤทธิผลตามวิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ของ
องค์การ (Corporate goal) แผนยุทธศาสตร์ที่ดีนี้ จะต้องถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ของ
องค์การ อันเป็นผลผลิตทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในองค์กรที่ได้ทำงานร่วมกันหรือจะ
ทำงานร่วมกัน โดยวิสัยทัศน์นี้เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่องค์กร
ประสงค์จะไปให้ถึง และวิสัยทัศน์นี้มีการแปลงออกมาเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม
และสามารถวัดได้ ทั้งนี้องค์กรสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการประเมินผลงาน
ประจำปีงบประมาณ ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรยังสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบใน
การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) เพื่อการจัดทำงานประจำรายจ่ายประจำปีได้อย่างดีเยี่ยม

3. ความสำคัญของแผนยุทธศาสตร์

3.1 ยุทธศาสตร์ หมายถึง แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดครุปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปทั้งนี้ เพราะการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นั้นให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

3.2 แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติ ที่ช่วยให้หน่วยงานในภาครัฐกิจระหว่างหน้าที่ของตนที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อไปประสบความสำเร็จและความ

3.3 แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติ ที่ช่วยส่งเสริมการจัดการภาครัฐใหม่ (New Public Management, NPM) ที่ให้ความสำคัญการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจทั้งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในประเทศไทยเรียกว่า การปฏิรูประบบราชการ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐกิจยังต้องดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภินิษัติ (Good Governance) ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารรัฐกิจปัจจุบัน

3.4 แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติ ที่มีส่วนช่วยยกระดับระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance - based Budgeting)

3.5 แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยในการสร้างวัตกรรมการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพินิจพิเคราะห์ วางแผน และนำเสนอทางเลือกในการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ที่หลุดพ้นจากกรอบพันธนาการทางความคิด อันเกี่ยวข้องกับประเมินปฎิบัติราชการที่ล้าสมัยและไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

3.6 แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย ในแง่ของการมีส่วนร่วม (Participation) และการกระจายอำนาจ (Decentralization)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

1. ความหมายการพัฒนา

1.1 การพัฒนา หมายถึง โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้
จิรพร ภานุจันทร์ (2522 : 5) อธิบายถึงการพัฒนาว่า เป็นกระบวนการ
ทางสังคม โดยประชาชนในสังคมมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการก่อตั้งกลุ่ม และ
วางแผนในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการช่วยเหลือจากองค์กรรัฐบาล

นรินคร จงวุฒิเวชย์ (2547 : 5) ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง
วิธีการทำงานให้เกิดผลสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534 : 11) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง
การทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยบุคคลหรือกลุ่มคน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2545 : 46) ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง
ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 779) อธิบายว่า
“การพัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ

จากคำนิยามของการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง
กิจกรรมที่บุคคลและบุคคล องค์กร ซึ่งอาจเป็นองค์กรเอกชนหรือองค์กรของรัฐมุ่งกระทำ
การอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ให้เจริญ
และดีขึ้นกิจกรรมดังกล่าวต้องดำเนินถึงการมีส่วนร่วม และความต้องการที่แท้จริงของ
ประชาชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

2.1 องค์การสหประชาชาติ ให้ได้แนวคิดในหลักการดำเนินงานด้านการ
พัฒนาชุมชน 10 ประการ ดังนี้ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534 : 11-14)

2.1.1 โครงการดำเนินงานพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการ
อันแท้จริงของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1.2 โครงการพัฒนานั้นต้องเป็นโครงการ開啟ประสบค์ คือ
มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุข ความเจริญได้ทั้ง
ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1.3 การพัฒนาจะต้องเริ่มดำเนินการ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนไปพร้อม ๆ กับการดำเนินงาน

2.1.4 ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบัน หรือหน่วยงานปกครองหน่วยงานบริการของประชาชนขึ้น

2.1.5 ต้องแสดงให้ผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น ตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็น

2.1.6 ต้องยอมเปิดให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามายืนทบทวิภาคพัฒนามากที่สุด เพาะสตรีมีบทบาทต่อการขยายตัวของงานและแนวคิดต่าง ๆ ส่วนเยาวชนนี้จะสามารถเป็นกำลังรับซึ่งได้เป็นอย่างดี

2.1.7 รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อม เพื่อค่อยเสริมงานของประชาชน และเป็นหลักประกันของความสำเร็จของงานและเป็นกำลังใจของผู้ปฏิบัติ

2.1.8 มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น รวมทั้งการจัดบริการงานในทุกระดับ จะต้องมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2.1.9 ในการดำเนินงานพัฒนานี้ ควรสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรอาสา สมัครต่าง ๆ ที่สนใจระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

2.1.10 ในการวางแผนเพื่อการพัฒนานี้ ต้องมีการวางแผนดำเนินงานให้เกิดความเจริญพร้อม ๆ กันไป ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเจริญให้ได้ระดับกันทุกส่วนของประเทศไทย

2.2 ยุวัฒน์ วุฒิเมธิ. (2534 : 37-39) แนวคิดที่เป็นแนวทางที่ผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงต้องมีคือในการพัฒนา ดังนี้

2.2.1 ลดทึนนิสัยและความรู้สึกต่างๆ ที่คิดว่าตนเป็นผู้ปกครอง ผู้คุ้มครอง ผู้หนึ่งกว่าประชาชนด้วยการทั้งปวง

2.2.2 เรียนรู้ระบบธรรมเนียมในหมู่บ้านที่ตนเองเข้าไปทำงาน

2.2.3 พยายามเข้าใจในสิ่งที่ชาวบ้านทำและวิธีการที่ชาวบ้านเขาทำกัน

2.2.4 เลือกดำเนินการที่ริเริ่มด้วยความระมัดระวังยิ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดและการสร้างภาพพจน์ที่ดี

2.2.5 เริ่มดำเนินงานกับชาวบ้านในระดับที่จะได้รับความสำเร็จก่อน

- 2.2.6 เลือกดำเนินกิจกรรมที่ชาวบ้านสนใจ
- 2.2.7 ไม่หวังผลมากเกินไป จนเริ่มนั่นด้วยโครงการง่ายๆ ที่สามารถเห็นผลได้อีกขั้นตอนในระยะเวลาอันสั้น
- 2.2.8 ทำให้ชาวบ้านครบทราบว่าตนสามารถปรับปรุงสถานการณ์ของชาวบ้านได้
- 2.2.9 นำความเป็นอยู่นิสัยธรรมชาติของประชาชนในชุมชนมาใช้ให้ได้ผลมากที่สุด
- 2.2.10 มีความพอใจที่จะเริ่มดำเนินงานเล็กๆ ก่อน
- 2.2.11 การดำเนินงานควรคิดในแง่เศรษฐกิจ สังคม ที่อาจเป็นได้ไม่ใช่ในแง่ของอุดมคติ
- 2.2.12 สนใจและมุ่งดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและขยายให้กว้างออกไป
- 2.2.13 ดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนในโครงการ
- 2.2.14 ใช้สถาบันต่างๆ และผู้นำที่อยู่ในหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์
- 2.2.15 ตั้งเกตชาวบ้านเสมอ เพื่อปรับตัวให้เข้ากันได้
- 2.2.16 ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้ในการรับผิดชอบให้เร็วที่สุด
- 2.2.17 เข้าไปติดต่อเกี่ยวข้องกับชาวบ้านในฐานะที่เท่าเทียมกัน
- 2.2.18 คบหาสมาคมกับชาวบ้านเสมอ
- 2.2.19 สำรวจมูลเหตุจูงใจของคนองค์ก่อนที่จะแนะนำอะไรฯ ในหมู่บ้าน
- 2.2.20 ระลึกไว้เสมอว่าชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านเป็นบุคคลสำคัญ
- 2.2.21 ปฏิบัติอย่างหลังจากเสมอ
- 2.2.22 พยายามหลีกเลี่ยงอย่าให้เกิดฝ่ายตรงข้ามซึ่นในการปฏิบัติงาน
- 2.2.23 ควรเรียกค่าบริการเฉพาะส่วนที่จำเป็น
- 2.2.24 งานพัฒนาจะให้ผลสมประดานา ถ้าหากชาวบ้านในหมู่บ้านเติบโตขึ้นมาจากการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสร้างชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
- 2.3 สมนึก ปัญญาสิงห์ (2545 : 151-154) เสนอแนวความคิดที่เป็น 9 หลักในการพัฒนา ดังนี้
- 2.3.1 ต้องพัฒนาพร้อมกันทุกด้าน งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องพัฒนาทั้งในด้านตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่างานพัฒนานั้นเป็นกระบวนการศึกษาภาคชีวิตทุกๆ ด้าน

2.3.2 ต้องฝึกประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน หมายความถึง ยึดความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลัก เนื่องจากงานพัฒนานั้นต้องให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของผลงาน และพัฒนาความสามารถที่จะอนรับอยู่ในตัวประชาชนเอง ให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทำงาน และการนำพลังความสามารถที่เขามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ต้นเองและชุมชน รวมทั้งการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และภาคภูมิใจในตัวเอง

2.3.3 ต้องพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด งานพัฒนาเป็นงานที่เริ่มต้นจากสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ สิ่งที่ต้องดำเนินการและแสวงหาคือ ทรัพยากรในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรทางสังคม

2.3.4 ต้องยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน หมายความว่า งานพัฒนาจะต้อง เกิดขึ้นจากความเห็นชอบของคนในชุมชนเอง อาจเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือ กันของคนกลุ่มเล็กแล้วขยายแนวร่วมสู่คนกลุ่มใหญ่ การดำเนินการจะไม่มีลักษณะของการออกคำสั่ง หรือสั่งการจากหน่วยงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด โครงการหรือกิจกรรมจะต้อง เกิดขึ้นโดยประชาชนช่วยกันคิดช่วยกันทำ

2.3.5 ต้องให้หลักการประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งนี้เพื่อวางแผน พัฒนาไม่ใช่งานของใคร หรือหน่วยงานใดโดยเฉพาะ และไม่ใช่งานที่คนเดียวจะทำให้ จำเป็นต้องร่วมมือกันหลายฝ่ายบางครั้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานของรัฐบาลหรือ เอกชน ช่วยแนะนำให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ หรือเทคนิคต่างๆ นักพัฒนาควรรู้จักใช้ หลักการประสานงานตามความเหมาะสม

2.3.6 ต้องดำเนินแบบค่อยเป็นค่อยไป ใน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักเริ่มจากสิ่งง่ายก่อน แล้วค่อยยก้าวไปสู่สิ่งที่ยากกว่าตามลำดับ ดังนั้น ผู้ที่ทำงานพัฒnar่วมกับประชาชน จะต้องเข้าใจสภาพปัญหาหรือลักษณะความสำคัญ และ ความยากง่ายในการแก้ปัญหา โดยจะต้องอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับความยากง่ายนั้นๆ

2.3.7 ต้องดำเนินถึง จังหวะ เวลา ความต้องการ และความสนใจของประชาชน ในชุมชนในการที่จะนำเสนอ สำหรับประชาชนได้ก็ต่อเมื่อ โดยดำเนินผลดีผลเสียที่จะกระทบต่อประชาชน การกระทำที่ไม่สอดคล้องกับจังหวะ เวลา และความต้องการของ ประชาชนย่อมดำเนินไปได้ยากลำบาก ได้ผลไม่คุ้นค่ากับทรัพยากรที่ใช้ไป หรือแม้บางครั้ง อาจจะมีผลดีอยู่บ้าง แต่ผลนั้นจะไม่คงอยู่นานจึงรับขึ้น

2.3.8 ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นการดำเนินงานพัฒนา ต้องเริ่มด้วยการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลชุมชนในทุกด้าน เนพาะอย่างยึดวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน และอื่น ๆ หรือการส่วนกับกระแสร์วัฒนธรรม ย้อมพนกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ไม่นำก็หน่อย

2.3.9 ต้องเริ่มด้นทำงานกับกลุ่มผู้นำก่อน โดยที่ร้าไปกลุ่มผู้นำจะเป็นตัวแทน หรือแทนนำของคนในชุมชนที่จะตอบรับ หรือปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่าง ๆ การยอมรับบทบาทของกลุ่มผู้นำจะช่วยให้งานสำเร็จตามเป้าหมายเร็วขึ้น และในกระบวนการปฏิบัติงานควรจะรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนไปพร้อม ๆ กันด้วย

2.4 เอกนาร์และคณะ (Edgar, and others. 1967 : 48 ; อ้างอิงใน อำนวย อนันตชัย. 2526 : 157) นิคายแห่งการพัฒนาชนบท ได้กำหนดแนวคิดและหลักการพัฒนาไว้ 14 ประการ ดังนี้

2.4.1 ไปหาชาวบ้าน (Go to the people)

2.4.2 อยู่ร่วมกับชาวบ้าน (Live among them)

2.4.3 เรียนรู้จากชาวบ้าน (Learn from them)

2.4.4 ทำงานร่วมกับชาวบ้าน (Work with them)

2.4.5 วางแผนร่วมกับชาวบ้าน (Plan with them)

2.4.6 เริ่มงานจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้ (Start with what they know)

2.4.7 สร้างจากสิ่งที่ชาวบ้านมี (Build on what they have)

2.4.8 สอนโดยแสดงให้เห็นจริง (Teach by showing)

2.4.9 เรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learn by doing)

2.4.10 ไม่ทำเพียงเพื่อ兜แต่ทำให้เป็นแบบอย่าง (Not a show case but a pattern)

2.4.11 ไม่ทำโน่นนิดนีหน่อย แต่ทำอย่างมีระบบ (Not odds and ends but a system)

2.4.12 ไม่ทำแบบเบี้ยหัวแตก แต่ทำแบบผสมผสาน (Not piecemeal but integrated approach)

2.4.13 ไม่ลอกเลียนแต่ดัดแปลงให้เหมาะสม (Not conform but transform)

2.4.14 “ไม่เพียงแต่ช่วยบรรเทาแต่ช่วยเพื่อให้พ้นทุกข์” (Not relief but release)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาดังกล่าวซึ่งต้น สรุปได้ว่า การพัฒนานี้ต้อง ศรัทธานักอยู่เสมอว่าทุกข์ขันตอนของการทำงานจะต้องเป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาส และอิสระแก่คนในชุมชนที่จะใช้ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพของตน เพื่อสามารถยึด หยัดด้วยตนเอง มีอำนาจตัดสินใจเต็มที่ไม่ต้องรอให้ผู้ใดสั่งการ ไม่ให้ยึดความช่วยเหลือ เกินความจำเป็นอีกต่อไป และการพัฒนานี้ยังหลักช่วยกันคิดช่วยกันทำ โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ บนพื้นฐานความต้องการที่ แท้จริงของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึงตนเองได้มากที่สุด โดยการดำเนินงาน เป็นไปด้วยขณะพัฒนา เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้านอย่างสมดุล ซึ่งต้องอาศัยการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งจะได้ผลดี

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่องค์การ หน่วยงาน หรือนบุคคลกลุ่มนบุคคล จะดำเนินการเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอนาคต โดยการ กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามสภาพที่เป็นจริง ให้เจริญ และดีขึ้น ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในระยะเวลาที่กำหนด และดำเนินการมีส่วนร่วม และความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี อำเภอเพญ

จังหวัดอุดรธานี

1. ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี

อำเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมา ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กฎหมาย ระเบียบ ที่กำหนดขอบเขตการกิจกรรมหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนา วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และประโยชน์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา

บทที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี อำเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี กล่าวถึงสภาพทางกายภาพของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จอมครี อำเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับที่ดิน อาณาเขต เทศบาล ปกครอง ประชารา ศึกษาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทรัพยากร

ธรรมชาติ การสาธารณูปโภค ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมของเทศบาล เกี่ยวกับ โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล ขั้ตราสามัญ งบประมาณ สถานะทางการคลังของเทศบาล

บทที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวถึง ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบลจอมครี อำเภอเพญ จังหวัดอุตรธานี ตามยุทธศาสตร์ บริการตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อการพัฒนา

บทที่ 4 วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา เป้าหมาย และตัวชี้วัด เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา เป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลในแต่ละประเด็น

บทที่ 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วน ตำบล เป็นเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วน ตำบล ในแต่ละประเด็น

บทที่ 6 การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติและการติดตาม ประเมินผลเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรรับผิดชอบในการติดตามผล การกำหนดวิธีการติดตาม และประเมิน ผลและการกำหนดห่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล

2. กฎหมาย ระเบียบ กฎ ประกาศที่กำหนดกรอบการกิจอำนาจหน้าที่ของเทศบาล
2.1 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13)
พ.ศ. 2552

2.2 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549
2.3 ระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551

3. วัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

3.1 เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของการพัฒนาในอนาคต ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรบริหารส่วนตำบลจอมครี อำเภอเพญ จังหวัดอุตรธานี

3.2 เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย และเป็นแนวทางการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคงศรี อำเภอเพญ จังหวัดอุตรธานีในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประกันคุณภาพการให้บริการสาธารณูปะภรณ์ประชาชน

3.3 เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้อง และสอดประสานไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยาตราจังหวัดอุตรธานี ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่

ตลอดเวลา

3.4 เพื่อแสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์สุดท้ายของการพัฒนา มีเจตจำนงในการสร้างระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นในทุกด้านอย่างสมดุล โปร่งใส ตรวจสอบได้และประชาชนมีส่วนร่วม

4. ขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หน่วยงานที่รับผิดชอบเตรียมการจัดทำโครงการเพื่อเสนอให้ผู้บริหารอนุมัติ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ รวมรวมข้อมูล ปัญหาศักยภาพของท้องถิ่น โดยจัดประชุมประชุมคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น สำนักงาน รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขแนวทางการพัฒนา ลดลง เน้นที่ความต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ และประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนฯ และข้อมูลยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนฯ ที่มีการนำเสนอในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการณ์พัฒนาของท้องถิ่น ในปัจจุบันประเมินสภาพการณ์ของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis โดยการวิเคราะห์ถึง โอกาส และสภาวะศุภคามหรือข้อจำกัด รวมถึงการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็งของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และการกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวิสัยทัศน์และการกิจกรรมพัฒนา

ห้องถีนวิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ถ้อยແດลงທີ່ຮະນູສິ່ງສຕານກາຮັນໃນອຸຄມຄົງເປັນ “ຈຸດໝາຍ” ທີ່ຕ້ອງກາງໄທເກີດຈື້ນຈິງຈາ ໃນອານາຄົດ ອັນເປັນກາຮຕອນຄໍາຕາມທີ່ວ່າ “ຫ້ອງຄືນ ຕ້ອງກາຮອະໄໄຣໃນອານາຄົດ”

ກາຮກິຈລັກ (Mission) ມາຍຄື່ງ ອຳນາຈໜ້າທີ່ທ່ຽວຂອບຂ່າຍໃນກາຮຕານິນກາງທີ່ ເກີຍກັບກາຮນົມຮັກຮາແລກກາຮຈັບກົດສາຫະລະ ຮວມທັງແນວຄົດເກີຍກັບອົງກົດກໍາຮັກພັກນີ້ ທີ່ຕ້ອງການນຳເສນອໃນກາຮຕານິນກາງຂອງອົງກົດກໍາຮັກພັກນີ້ ເປັນຂອບເຫດຂອງ ນັບນາທ ໜ້າທີ່ຫລັກທ່ຽວຂອບເຫດຂອງກົດກໍາຮັກພັກນີ້ ທີ່ມູ່ງແນ້ນເປັນພິເສດຖື໌ທີ່ຕ້ອງກາຮຕານິນກາງເພື່ອໄທ້ ບຽບຮູ້ວິສັຍທັກນີ້ທີ່ກຳຫັນດໄວ້

ຂັ້ນຕອນທີ່ 5 ກາຮກຳຫັນຈຸດມຸ່ງໝາຍເພື່ອກາຮພັກນາທີ່ຍິ່ງເຢືນ ເປັນການນຳເຫາ ວິສັຍທັກນີ້ແລກກາຮກິຈລັກມາພິຈາລາກາກຳຫັນຈຸດມຸ່ງໝາຍ ເພື່ອເປັນກາຮກຳຫັນຈຸດຂອບເຫດທ່ຽວ ປະເທດຂອງກົດກໍາຮັກພັກນີ້ທີ່ຄວາມຄຳນິນກາງ ເພື່ອນຳໄປສູ່ກາຮບຽບຮູ້ວິສັຍທັກນີ້ແລກກາຮກິຈລັກທີ່ ກຳຫັນດ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 6 ກາຮກຳຫັນຈຸດປະສົງກົດກໍາຮັກພັກນາທີ່ອັນດີນ ເປັນກາຮກຳຫັນດ ພລສຳເຮົາທີ່ຕ້ອງກາງໂດຍກຳຫັນຄະດັງຈາກທີ່ທຽບກາຮກິຈລັກທີ່ຈະຕ້ອງກຳເລັ້ວ ເພື່ອນຳຫ້ອງຄືນໄປ ໄທ້ບຽບຮູ້ຄວາມຕ້ອງກາງທີ່ເປັນໃນອານາຄົດ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 7 ກາຮກຳຫັນຈຸດຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາແລກແນວທາງກາຮພັກນາ ເມື່ອໄດ້ ດຳນິນກາຮກຳຫັນຈຸດມຸ່ງໝາຍ ກາຮກິຈລັກ ວັດຖຸປະສົງກົດກໍາຮັກພັກນາໂດຍອາຍ້ຍ ພຶ້ນງູ້າກວິຄະະທີ່ SWOT ແລ້ວ ຂັ້ນຕອນຕ່ອໄປກືອກກຳຫັນແນວທາງ ກາຮພັກນາຂອງ ຫ້ອງຄືນຊື່ງຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາທີ່ອັນດີນ ມາຍຄື່ງ ແນວຄົດທ່ຽວອິນເວີຣີກາຮ ອັນນັ່ງນອກເຖິງລັກນິນ ວ່າວົງກົດກໍາຮັກພັກນາທີ່ຕ້ອງກາງໄດ້ຍ່າງໄວ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 8 ກາຮກຳຫັນຈຸດປະສົງກົດກໍາຮັກພັກນາທີ່ອັນດີນ ເປັນກາຮກຳຫັນດປົມາມ ທ່ຽວຈຳນວນສິ່ງທີ່ຕ້ອງກາງໄທ້ບຽບຮູ້ໃນແຕ່ລະແນວທາງກາຮພັກນາກາຍໃນເວລາທີ່ກຳຫັນດ

ຂັ້ນຕອນທີ່ 9 ກາຮອນຸມືຕີແລກປະປະກາສໃຫ້ແຜນຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາ ຄະນະກຽມກາຮສັນສັນກາຮຈັດທຳແຜນຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາທີ່ອັນດີນນຳພັດທີ່ໄດ້ຈາກ ຂັ້ນຕອນ ທີ່ 1 ຊົ່ງຂັ້ນຕອນທີ່ 8 ມາຈັດທ່າງແຜນຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາຂອງທັງທີ່ກຳຫັນດ ຈັງຫວັດທະນາກາຍ ເສັອຕ່ອກະກຽມກາຮພັກນາທັງທີ່ກຳຫັນດ ເພື່ອພິຈາລາດ ອຳເກີອມື່ອງຫນອງກາຍ ຈັງຫວັດທະນາກາຍ ເສັອຕ່ອກະກຽມກາຮພັກນາທັງທີ່ກຳຫັນດ ເພື່ອພິຈາລາດ ແລະ ປະລົງປະງາດກໍອນນຳເລັນອຸປະນຸມບົງກິກາຮທີ່ອັນດີນ ເພື່ອອຸນົມຕີຮ່າງແຜນຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາແລກ ປະປະກາສໃຫ້ແຜນຍຸທະກາສຕົວກົດກໍາຮັກພັກນາ

5. ประโยชน์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

5.1 เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร และเปรียบเสมือนเป็นทิศในการซึ้งทางการพัฒนา ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนและสืบเปลืองทรัพยากรในการบริหาร

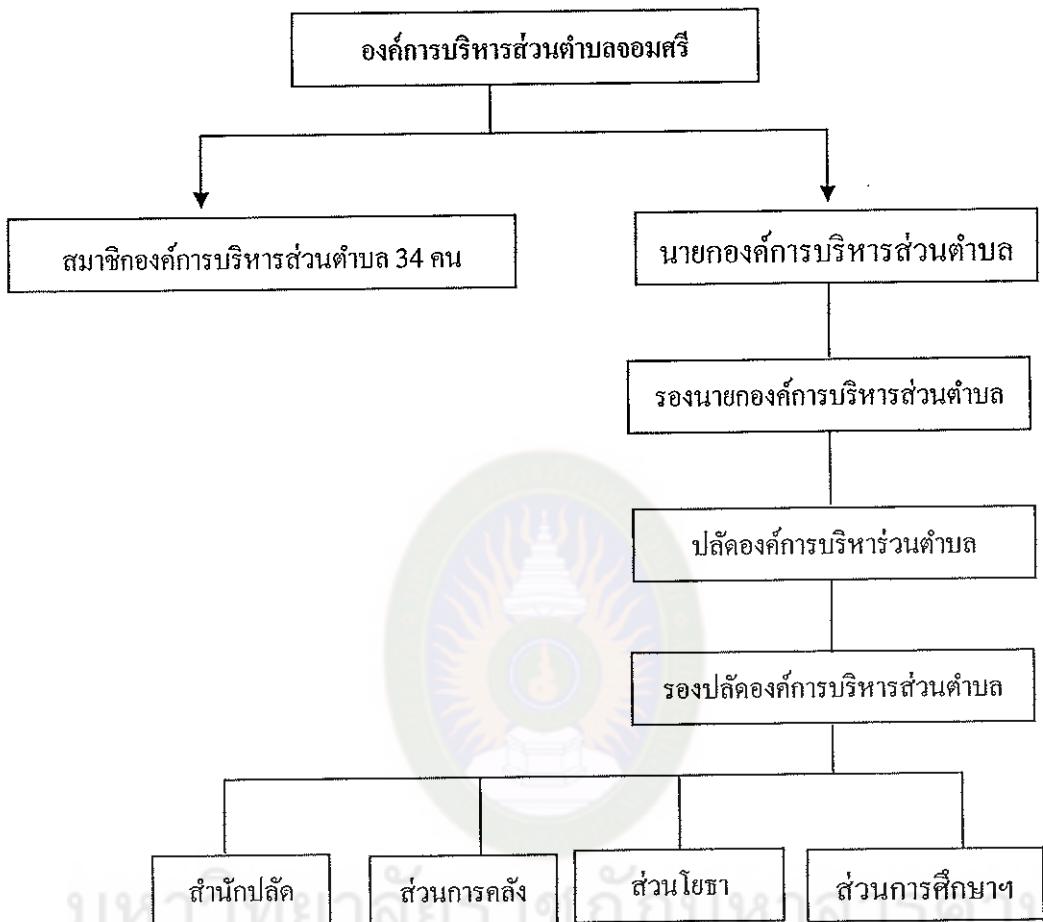
5.2 เป็นการรวมพลังในองค์กร กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เป็นลักษณะของความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อความรู้สึกในการมีส่วนร่วมและเป็นพันธกิจร่วมกันในองค์กร ซึ่งผลจากการร่วมมือกันจะนำไปสู่การมีผลงานที่มีประสิทธิภาพ

5.3 เป็นตัวส่งเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์ไม่ใช่เพียงการวิเคราะห์ข้อมูลแต่รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ และแผนยุทธศาสตร์จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบแนวทางและความมุ่งหวัง จึงส่งผลให้เกิดความมั่นใจในแนวทางการปฏิบัติงาน โดยปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

5.4 แผนยุทธศาสตร์เป็นตัวสะท้อนให้เห็นทุกสถานการณ์ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ในภาพของศักยภาพหรือจุดแข็ง จุดอ่อน ขององค์กร ตลอดทั้งปัจจัยที่จะสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์กร

**มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY**

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลจอมครี. 2554 : 13

6. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมาย ดังนี้

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2545 : 58-59) วิเคราะห์ SWOT เป็นการเขียนແนที่เกี่ยวกับความสามารถขององค์กรต่อสภาพภารณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม (โอกาสและการถูกตาม) การวิเคราะห์แห่งนี้ช่วยเข้มงวดกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาอยุทธศาสตร์ แนวโน้มพัฒนาการขององค์กรหรือชุมชนการสำรวจเพื่อศึกษา ความต้องการของชุมชนและความต้องการของชาวบ้านในชุมชน และนำมาสรุปเป็นแนวทาง ในการดำเนินงานเพื่อให้ตรงและตอบสนองความต้องการของชุมชน การวิเคราะห์สภาพของ

องค์การเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาจะต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบ ที่เกิดจากปัจจัย ด้วย ตัวการวิเคราะห์ SWOT เป็นการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่นี่ซึ่งจะช่วยให้องค์การหรือ ชุมชนได้ทราบถึงสถานภาพของตัวเอง อันจะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ขององค์การหรือชุมชนนั้น ๆ ใน 4 ประเด็น คือ ปัจจัยภายในองค์การ

S : Strength หมายถึง จุดแข็ง องค์การ/ชุมชนจะต้องมีการประเมินจุดแข็งของ ตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน หรือสิ่งที่องค์การ/ชุมชนมีอยู่อย่างเดียว เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่ง ความสำเร็จขององค์การตนในมิติต่าง ๆ เช่น ทำเล ที่ตั้ง สถานการณ์ทางการเงินการคลัง ความสามารถของบุคลากร ความเป็นทีม คุณภาพบริการ ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวฯลฯ โดยประเมินจากระดับสูง ไปทางระดับต่ำ แต่จุดแข็งในบางประเด็นก็อาจจะไม่ใช่ ความสำคัญต่อความสำเร็จได้ ต้องพิจารณาคุณค่า

W : Weakness หมายถึง จุดอ่อน องค์การหรือชุมชน จะต้องมีการประเมิน จุดอ่อนของตนเอง เช่น ระเบียบกฎเกณฑ์ ขั้นตอนภายในที่ยุ่งยากซับซ้อน ระบบการ ตรวจสอบภายในความมุ่นมั่นของทีมงาน ชุมชนใหม่ คนในชุมชนมาจากหลากหลายแหล่ง ฯลฯ เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความล้มเหลวขององค์การในมิติต่าง ๆ เช่นเดียวกับการประเมิน จุดแข็งโดยมีการประเมินจากระดับสูง (เป็นจุดอ่อนมาก) ไปทางระดับต่ำ (ไม่ค่อยเป็นจุดอ่อน) อย่างไรก็ตาม เช่นเดียวกับจุดอ่อนในบางเรื่องก็ไม่ใช่ว่าจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือ ล้มเหลวขององค์การ ต้องพิจารณาคุณค่า ๆ เช่นกันปัจจัยภายนอกองค์การ

O : Opportunity หมายถึง โอกาสหรือสิ่งที่องค์การได้เปรียบคู่แข่งซึ่งเป็นปัจจัย ภายนอก เช่น นำมันมีราคาแพงในขณะที่องค์การของเรามาไม่ได้ใช้น้ำมันมากนักในการผลิต สินค้า/บริการ หรือการมีเครื่องข่ายองค์กรต้นแบบที่เข้มแข็งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนทำให้เห็นเป็น ตัวอย่าง การมีองค์การภาคเอกชนไม่แสวงหากำไรเข้ามาพัฒนาในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ องค์การหรือชุมชน ควรจะได้พิจารณาโอกาสสำคัญเรื่องสิ่งน่าประทับใจ และ โอกาสของ การประสบความสำเร็จขององค์การหรือชุมชนเป็นสำคัญ

T : Threat หมายถึง อุปสรรคจากภายนอกที่จะคอมขัดขวางการพัฒนา ขององค์การหรือชุมชน เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้ง ส.อบต. เป็นแบบรวมเขต สรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เป็นการเขียนแผนที่เกี่ยวกับ ความสามารถขององค์การต่อสภาพการณ์ทางสิ่งแวดล้อม (โอกาสและการคุกคาม)

การวิเคราะห์เข่นนี้ช่วยเข้มกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอยทธศาสตร์ แนวโน้มพัฒนาการขององค์การหรือชุมชนการสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนและ ความต้องการของชาวบ้านในชุมชน และนำมาสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ตรง และตอบสนองความต้องการของชุมชนการวิเคราะห์สภาพขององค์การเพื่อกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาจะต้องมีการวิเคราะห์ผลกระบวนการที่เกิดจากปัจจัยด้วย ใน 4 ประเด็น คือ ปัจจัย ภายในองค์การ

S : Strength หมายถึง จุดแข็ง องค์การ/ชุมชนจะต้องมีการประเมินจุดแข็งของ ตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน หรือสิ่งที่องค์การ/ชุมชนมีอยู่เองแล้ว เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่ง ความสำเร็จขององค์การต้น

W : Weakness หมายถึง จุดอ่อน องค์การหรือชุมชน จะต้องมีการประเมิน จุดอ่อนของตนเอง เช่น ระเบียบกฎเกณฑ์ ขั้นตอนภายในที่ยุ่งยากซับซ้อน ระบบการ ตรวจสอบภายในความมุ่นมั่นของทีมงาน ชุมชนใหม่ คนในชุมชนมาจากหลายแหล่ง ฯลฯ เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความล้มเหลว

O : Opportunity หมายถึง โอกาสหรือสิ่งที่องค์การ ได้เปรียบคู่แข่งซึ่งเป็นปัจจัย ภายนอก เช่น น้ำมันมีราคาแพงในขณะที่องค์การของเรามาได้ไน้ำมันมากนักในการผลิต สินค้า/บริการ หรือการมีเครือข่ายองค์กรต้นแบบที่เข้มแข็งอยู่ไม่ไกลจากชุมชน ทำให้เห็น เป็นตัวอย่างการมีองค์การภาคเอกชนไม่แสวงหากำไรเข้ามาพัฒนาในชุมชน

T : Threat หมายถึง อุปสรรคจากภายนอกที่จะก่อขึ้นจากการพัฒนาของ องค์การหรือชุมชน

แนวคิด หลักทฤษฎี การมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ความหมายของชุมชน

สัญญา สัญญาวิถี (2523 : 6) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้สรุปได้ว่า ชุมชน เป็นองค์ประกอบทางสังคมที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งบรรดาสามาธิกรสามารถ ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ของ ชุมชนของตนเอง ได้

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2516 : 6-7) กล่าวถึง ความหมายของชุมชนสรุปได้ว่า ชุมชนนี้จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ได้แก่ คน (People) ความสนใจของคน (Common

Interests) อาณาบริเวณ (Area) การปฏิบัติต่อกัน (Interaction) และสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 9) ให้หมายความหมายของคำว่า ชุมชนไว้ว่า “หมู่บ้าน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน”

จำง อภิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2540 : 133) กล่าวถึงความหมายของชุมชนไว้ว่า สรุปได้ว่า ชุมชนคือกลุ่มคนพวกรหัสที่มาร่วมกันในอาณาบริเวณนี้ โดยคนเหล่านี้ถือว่าตนเองมีความผูกพันกับอาณาบริเวณนั้น มีความเชื่อหนึ่งเดียวกันในเรื่องแฝงมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ หลายด้านร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก ชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัว ครอบครัว โรงเรียนวัด ร้านค้า โรงงานฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้านเป็นเมือง แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ไม่มีอำนาจจัดการแต่อย่างใด ภายใต้อำนาจรัฐ ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2528 : 2) ได้ให้ความหมายของชุมชนสรุปได้ว่า ชุมชน คือ หน่วยทางสังคมขนาดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกเป็นกลุ่มก้อนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน ทั้งยังมีประวัติความเป็นมาและสภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มีความรู้สึกนึกคิด ความต้องการร่วมกัน ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกส่วนใหญ่ได้

ประเวศ วงศ์ (2537 : 20) กล่าวถึงความหมายชุมชนไว้ว่า “เป็นการรวมตัวของกลุ่ม คนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่พื้นที่ สำหรับสมาชิกของชุมชน มีติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำ กิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำการ

จากความหมายของชุมชนที่กล่าวมาแล้วนี้ สรุปได้ว่า ชุมชน คือ อาณาบริเวณที่มี กลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสนใจและมีแนวโน้มในการปฏิบัติเหมือนกัน และมีความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มคนเหล่านี้

2. รูปแบบและลักษณะของชุมชน

ชุมชนประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ประการ คือ คน ความสนใจของคน ความสัมพันธ์ การปฏิบัติต่อกัน และอาณาบริเวณ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2524 : 7)

ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถนำ มาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งรูปแบบและลักษณะของชุมชน ได้ ซึ่งก็มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวแบ่งรูปแบบและลักษณะของชุมชน ไว้อย่างสอดคล้องกัน ได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ แบ่งตามลักษณะการปกครอง แบ่งตามลักษณะกิจกรรมทางสังคม และแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม (ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2516 : 54-62 ; วีไภารณ ทองเจริญ และคณะ. 2522 : 2-16 และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ. 2527 : 10-13) ซึ่งรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

2.1 แบ่งตามลักษณะการปกครอง (Administrative unit) ซึ่งจะแบ่งชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทย ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ได้ดังนี้

2.1.1 หมู่บ้าน เป็นลักษณะชุมชนที่มีบ้านหลayah บ้านอยู่ในท้องที่เดียวกัน โดยอยู่ในความปกครองอันเดียวกันจัดเป็นหมู่บ้านหนึ่ง ถ้าเป็นที่มีคนอยู่ร่วมกันมากแต่มีจำนวนบ้านน้อยก็นับเอาเป็น จำนวนคนเป็นเกณฑ์ในการคำนวณหมู่บ้านหนึ่งคือรา 200 คน แต่ถ้าบ้านเรือนห่างกันถึงเจ็ด จำนวนคนน้อย ก็จะนับเป็น จำนวนบ้านเป็นเกณฑ์ในการคำนวณหมู่บ้านคือครัวไม่ต่ำกว่า 5 บ้าน

2.1.2 ตำบล เป็นลักษณะชุมชนที่มีหมู่บ้านรวมกันรา 20 หมู่บ้าน หรือมีประชากรอยู่ 2,000 คนขึ้นไป

2.1.3 อำเภอ เป็นลักษณะชุมชนที่มีตำบลที่ควรจัดให้อยู่ในการปกครองเดียวกัน ได้แก่ อำเภอหนึ่ง ได้ หรือมีประชากรราว 10,000 คนขึ้นไป

2.1.4 เขตสุขาภิบาล เป็นลักษณะของชุมชนที่มีความเจริญอยู่ในระดับหนึ่ง โดยเนื้อที่ของเขตครัวมีขนาดประมาณ 1-4 ตารางกิโลเมตร ครัวมีร้านค้าอย่างน้อย 10 ห้อง และมีประชากรอยู่ในเขตประมาณ 1,500 คน

2.1.5 เขตเทศบาล เป็นลักษณะของชุมชนที่มีความเจริญมากขึ้น ก็จะสามารถจัดตั้งเป็นเทศบาลต่ำ บล. เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ได้แล้วแต่กรณี เทศบาลตำบลนั้น ไม่ได้ระบุไว้ว่าจะต้องมีประชากรหรือมีความหนาแน่นของประชากรมากน้อยเท่าใด สำหรับเทศบาลเมืองจะต้องมีประชากรตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป โดยเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนเทศบาลนครนั้นจะต้องมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปและโดยเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรต้องไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

2.2 แบ่งตามลักษณะกิจกรรมทางสังคม (Social activity) ซึ่งแบ่งชุมชนออกได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 ชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนที่ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการดำรงชีวิตมาก

2.2.2 ชุมชนศูนย์กลางค้า เป็นลักษณะของชุมชนที่เป็นศูนย์กลางการค้า ชุมชนลักษณะนี้มักจะมีร้านค้าจำหน่ายของใช้ประจำวัน หรือมีตลาดสดจำหน่วยอาหารและผักสด ซึ่งก็จะมีชาวบ้านนำผลิตผลของตนเองมาจำหน่าย แล้วจะซื้อสินค้าอุปกรณ์ทางด้านการเกษตรกลับไป

2.2.3 ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง เป็นลักษณะของชุมชนที่เกิดขึ้นตามเส้นทางคมนาคมหรือเส้นทางขนส่งทางถนน ทางน้ำ หรือทางอากาศ ซึ่งเป็นทางที่รวมของยานพาหนะที่ต้องมาขนถ่ายสินค้า หรือมีผู้โดยสารรอการเดินทาง

2.2.4 ชุมชนเขตอุตสาหกรรม เป็นลักษณะของชุมชนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมซึ่งจะมีโรงงานต่างๆ ตั้งอยู่ และมีบ้านของคนงานเป็นจำนวนมากอยู่ในชุมชนนี้

2.2.5 ชุมชนศูนย์กลางบริการ เป็นลักษณะของชุมชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของบริการต่างๆ เช่น ชุมชนในเขตตัวอำเภอไหய จะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวส่วนชุมชนในเขตตัวอำเภอเมืองสงขลา จะเป็นศูนย์กลางของทางราชการ

2.3 แบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม (Social relation) การแบ่งตามลักษณะนี้จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในด้านสังคม เครือญาติ และเศรษฐกิจควบคู่กันไป สามารถแบ่งลักษณะของชุมชนออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ในเขตแคนพันจากตัวเมืองออกไป มีลักษณะล้อมส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาติ มีประชากรอยู่น้อยอยแยกอยู่กันเป็นกลุ่มตามหมู่บ้าน วิถีชีวิตร่องรอยในชุมชนชนบทจะมีอาชีพทางเกษตรเป็นหลัก และแบบทุกคนรู้จักติดต่อคุ้นเคยเห็นหน้ากันโดยตรง ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญทางเศรษฐกิจ คือเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และคนในชุมชนยังชอบถือโทรศัพท์ ระดับการศึกษาทักษะอาชีพและคุณภาพชีวิตทั่วๆ ไปยังอยู่ในระดับต่ำของภาคใต้ค่อนข้างที่น่าสนใจในชุมชนยังมีระดับความคิดและความเข้าใจแคบอยู่เฉพาะความจริงจังๆ ไม่ชอบคิดหาเหตุผลที่เพียงพอ

2.3.2 ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีความแตกต่างจากชุมชนชนบท ประชาชนในเขตเมืองจะมีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพและอยู่กันอย่างหนาแน่น ความสัมพันธ์

ภายในครอบครัวอาจจะมีไม่น่าเกท่านบท ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกต้องออกทำ งานนอกบ้าน หลาภกน โอกาสที่จะพบปะพูดคุยกันเงื่อน้อย ความสัมพันธ์ในด้านการประกอบอาชีพจะ ผูกพันกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานหรือตามสายมั่งคับบัญชา เพื่อนบ้านจะไม่รู้จักกัน ต่างคน ต่างอยู่ การติดต่ออาจจะมีบ้างในหมู่อาชีพเดียวกัน แต่เป็นไปในลักษณะเป็นทางการ ไม่ค่อย สนิทสนมหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด

โดยสรุปแล้วถ้าพิจารณาจากความหมายและรูปแบบและลักษณะของชุมชนที่กล่าว มาชุมชนที่ตั้งอยู่ตามท้องถิ่นบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่ผู้คนมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต คล้ายคลึงกันมีอาณาเขตไม่กว้างใหญ่นัก และคนในชุมชนยังมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นอกเหนือนี้ยังอยู่ในเขตการปกครองอันเดียว ลักษณะต่างๆ เหล่านี้อาจจัดเป็นชุมชนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ได้แก่ถ้าที่ตั้งของชุมชนอยู่ห่างออกไปจากตัวเมือง สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรเราก็อาจจัดเป็นชุมชนชนบทได้ เช่น กัน ส่วนชุมชนที่มีอาณาบริเวณ ใหญ่นักอย่างระดับจังหวัด ภูมิภาค ผู้คนที่อยู่อาศัยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และคนในชุมชนไม่มีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ก็จัดเป็นชุมชนศูนย์การค้า ชุมชนเขต อุตสาหกรรมได้ ซึ่งการที่จะใช้เกณฑ์อะไรในการแบ่งลักษณะของชุมชนนั้น ขึ้นอยู่ที่ว่าจะ ศึกษาลักษณะของชุมชนในประเด็นไหน ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ใช้แบ่งลักษณะของชุมชนที่แน่นอน

แนวคิด หลักทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544 : 29) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในห่วง เวลาและลำดับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกับทั้งกระบวนการ ดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้ใจ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการ เสริมสร้างพลังงานการทำงานรวมกันเป็นกุญแจ (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการ เสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์ และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและ การพัฒนา

อำนวย บุญทวี (2546 : 16) ได้ร่วบรวมและสรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัด

สื้นไง แก๊ปญหาด้วยตนเอง เมื่อมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเข้ามาร่วมของบุคคล แก๊ปญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลผู้เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม หมายถึง การให้ประชาชนหลุดพ้นจากสิ่งที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวนำของการพัฒนา และหมายถึงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามายกเวียขึ้นในทุกขั้นตอน ของการพัฒนา

สุดารรษ์ มีบัว (2547 : 40) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกัน ทำกิจกรรมหรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจ และร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโลยช์จากกิจกรรมนั้นด้วย

ทวี アナນดาพัน (2544 : 16) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สามารถชักจูงใจชุมชนให้ชุมชนหนึ่ง มีการกระทำการในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่จะแสดงให้เห็นความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาร่วมกัน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2546 : 16) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาปัจจัยความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมประชาชน ได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจ กำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ไวท์ (White. 1982 : 12 : ยังถึงใน ชาติ พ่วงสมจิตร. 2540 : 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 มิติคือ

มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร

มิติที่ 2 มีส่วนร่วมเสียงสะ荡ในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่ 3 มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

สมพงษ์ เกษมสิน (2541 : 72) ได้ให้ความหมายว่า การที่บุคคลໄດ້ມีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติทั้งในด้านแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างผล
จิตใจให้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพมากกว่าการยินยอมปฏิบัติตามคำสั่ง

โคเอน และ ชาฟเฟอร์ (Cohen and Uphoff. 1977 : 7-26 ; อ้างถึงใน สุนันทา
วัชรศักดิ์ไพศาล. 2547 : 21) มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามี
ส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ แต่ไม่ได้หมายถึงว่าจะเป็นการตัดสินใจควบคู่ไปกับการ
ดำเนินงานด้วย เช่น ใน การจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจ
ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมนั้นด้วย
เหมือนกัน

นอกจากนี้ยังให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในท้องถิ่น
หมายถึง กระบวนการที่สามารถของชุมชนมีการกระทำอุปมาในลักษณะของการทำงาน
ร่วมกันในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะ
บรรลุเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง หรือการดำเนินงานนั้นร่วมกันจาก
ความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น

ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
ของทุกฝ่าย เพื่อร่วมตัดสินใจเสียงสโลแกนปันผลประโยชน์และประเมินผลในการดำเนิน
กิจกรรมใดๆ ของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมนั้นๆบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือการร่วมมือกันระหว่างชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
เด็กนั้น ในการที่จะสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กทั้งที่บ้านและ
โรงเรียน โดยทั้งสองฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายเดียวกัน คือ การให้
เด็กได้รับการพัฒนาการในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมศักยภาพที่แท้จริงของเด็กอย่างเหมาะสมโดย
คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่องทั้งที่
บ้านและที่โรงเรียน

2. แนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่คณะครู อาจารย์
และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัล ณ พระราชวัง
ไกลกังวล วันพฤหัสบดีที่ 19 มิถุนายน 2523 คือ การที่จะร่วมกันปรับปรุงงานให้เป็นผลและ
มีประสิทธิภาพนั้นผู้ที่ร่วมงานกันจำเป็นจะต้องทำความคิดความเห็นให้ตรงกันในทางที่ดี

ที่ถูกและการจะทำความคิดเห็นให้ได้ ดังนั้น ก็ต้องหัดทำใจให้สุจริต หนักแน่น เป็นกลางก่อน จนจิตใจไม่หลงอยู่กับความตໍาทrama และ ambitions ของตมีการละอายรังเกียจความทุจริตเห็นแก่ตัว เอาเปรียบเพ่งเลึงให้ร้ายคนอื่น เมื่อจิตใจหนักแน่น เป็นกลางแล้ว ความคิด วิจารณญาณ ก็จะ กระจงแจ่ม ใส่เป็นไปในทางที่เป็นคุณเป็นประ โยชน์ช่วยให้สามารถพิจารณาในใจปัญหา และเรื่องราวต่าง ๆ ได้โดยความสะท้อนรวมเร็วและถูกต้องตรงกัน สรุปคือ จะปรับปรุงงาน ให้ได้ผลต้องปรับใจคนและผู้ร่วมงานให้ประสานในทางที่ดี (คนทำงานโครงการตาม พระราชนิริย. 2530 : 12) แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept of participation) เกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ คือ

2.1 ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วง กังวลล่วงบุคคลซึ่งบังเกิดพ้องต้องกันถ้ายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของ ส่วนรวม

2.2 การเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้น พลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำการร่วมกัน

2.3 การตกลงร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความมีเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

3. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

3.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันไปในลักษณะ ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจว่าจะศึกษาในด้านใด เช่น

3.1.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วมหลังจากได้ศึกษาวิธีการมีส่วนร่วมของ ประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภีดำเนินทำข้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ออกเป็น 10 รูปแบบ คือ (กรรณิกา ชมดี. 2524 : 13)

- 1) การมีส่วนร่วมในการประชุม
- 2) การมีส่วนร่วมในการออกแบบ
- 3) การมีส่วนร่วมทางกรรมการ
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ซักชวน

- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
- 10) การมีส่วนร่วมอကวัสดุอุปกรณ์

3.1.2 รูปแบบหรือมิติของการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ ดังนี้ (ชาติชาย

ณ เที่ยงใหม่. 2543 : 2)

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ
- 3) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่สำคัญว่ามี 4 รูปแบบ ดังนี้ (พิสันธ์

หริษฐวงศ์. 2541 : 24)

1) การมีส่วนร่วมแบบกลุ่มงาน กลุ่มงานประกอบด้วย ผู้มีสิทธิ์และบุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง ให้ทำงานร่วมกันและประสานงานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำเป็นแบบประชาธิปไตย

2) การมีส่วนร่วมโครงการหรือแม่ทริก (Matrix or project management)

การมีส่วนร่วมแบบนี้เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างขององค์กร โดยส่วนร่วมใหม่ ผู้อำนวยการ โครงการถูกแต่งตั้งเพื่อประสานงานพนักงานจากแผนงานตามที่ต่างๆ ของบริษัท เพื่อทำงานร่วมกันเพื่อช่วยกัน โครงการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะเห็นว่าการบริหารแบบนี้จะนำไปสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

3) การมีส่วนร่วมแบบมีการเจรจาต่อรอง (Collective bargaining) การมีส่วนร่วมการเจรจาต่อรองเป็นการบริหารอีกแบบหนึ่งที่ผู้บริหารบางคนมักจะไม่ยอมรับการที่พนักงานเลือกสหภาพแรงงานให้เป็นตัวแทนของพวคเข้าในการเจรจาต่อรองกับฝ่ายบริหาร แสดงว่าพวคเข้ามาดำเนินการเพื่อให้มีข้อมูลบางอย่างในการตัดสินใจ แทนที่จะให้นายจ้างกำหนดค่าจ้าง และชี้แจงการทำงานแต่เพียงอย่างเดียว

4) การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยในทางอุตสาหกรรม (Industrial democracy) องค์การที่มีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตย การให้ความสำคัญของพนักงาน

ในการตัดสินใจ มากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดเท่ากับความต้องการของเจ้าของกรรมการบริหาร แทนที่จะถูกแต่งตั้งโดยเจ้าของคนงาน อาจจะเลือกสมาชิกเป็นกรรมการของบริษัทก็ได้ คณะกรรมการวางแผนและนโยบายอาจจะประกอบขึ้นด้วย คนงานที่แต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร หรือถูกเลือกโดยคนงานอื่นๆ พนักงานจะมีส่วนร่วมเกี่ยวก็จะองเป็นอย่างมาก โดยผ่าน กระบวนการทางประชาธิปไตยในการบริหารงานของบริษัท

3.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

3.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ว่ามีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ (เงินศักดิ์ ปั่นทอง. 2526 : 11–13)

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ (สมยศ นาวีการ. 2525 : 1-3)

- 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร
- 2) มีส่วนร่วมในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของ

การบริหาร

- 3) ร่วมใช้ความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร

3.2.3 การเขียนมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอนคือ (ล้ออัน วุฒิกรรมรักษยา. 2546 : 16)

- 1) ขั้นกำหนดความต้องการ
- 2) ขั้นวางแผนดำเนินการ
- 3) ขั้นตัดสินใจ
- 4) ขั้นดำเนินการ
- 5) ขั้นติดตามผลงาน

3.2.4 การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2547 : 39-40)

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ พนักงานในสถานประกอบการเขียนมา มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ภายในสถานประกอบการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของ สถานประกอบการและมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วยความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมขั้นวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ฝ่ายบริหารผู้จัดการและหัวหน้าแผนกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ ของโครงการกำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและ แหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ฝ่าย บริหาร ผู้จัดการและหัวหน้าแผนกมีส่วนร่วมในการสร้างประโภช์ โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความ ช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับประโภช์จากการพัฒนาเป็น ขั้นตอนที่ ฝ่ายบริหาร ผู้จัดการและหัวหน้าแผนกมีส่วนร่วมในการรับผลประโภช์ที่พึงได้รับ จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโภช์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งค้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ฝ่ายบริหารผู้จัดการและหัวหน้าแผนกเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินอย่าง (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของ การประเมินรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

4. กฎหมายการมีส่วนร่วม

การให้บุคคลมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้มากขึ้นเป็นการเพิ่มความ รับผิดชอบและระหนักในงานที่ปฏิบัติให้กับผู้ร่วมงาน ซึ่ง有利于บรรยายกาศการทำงานมี สภาพน่าพึงพอใจเป็นบันไดนำไปสู่การยอมรับ นับถือ ความรักความผูกพันระหว่างบุคคล ต่อบุคคล และระหว่างบุคคลต่อตัวบุคคล เป็นการนำศักดิ์ศรีและความหมายอันลึกซึ้งมาสู่งาน ที่เขาทำอยู่ การเข้ามามีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดการผลักดัน เกิดจิตนาการเพื่อสร้างสรรค์ และ เกิดความคิดหลักแหลมในงานใหม่ ๆ ซึ่งให้เกิดความเข้าใจอันดีในการบริหาร และเนื้อ สิ่งอื่นใดทั้งหมด ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกประสบผลสำเร็จของผู้ร่วมงานอย่างไรก็ดี การกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมิได้หมายความว่า ผู้บริหาร ไม่มีความสามารถ ใน การปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติงาน ผู้บริหารก็ยังสามารถช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และรับฟังความคิดเห็นและลิงข้อตัดสินใจที่สำคัญแล้ว ผู้บริหารก็ยังเป็นผู้ตัดสินใจส่วนการ ดังนี้ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 241-246)

4.1 ทฤษฎีการจูงใจมนุษย์ของ อาร์เอม มาลโลว์ (Abraham H. Maslow)

เป็นนักจิตวิทยาได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจของมนุษย์โดยมีแนวคิดว่า ความต้องการของมนุษย์ มีขั้นตอนถ้าความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการถัดไปที่สูงกว่าก็จะเกิดขึ้นศาสตราจารย์มาลโลว์ ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

4.1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) คือ การทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ร่างกายเมื่อเกิดความหิวความกระหาย ความเจ็บ และความปวดร้าว ทางด้านเพศ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของแรงขับของมนุษย์ที่สำคัญเพื่อให้ตนเองมีความอยู่รอดมาส โลว์พิจารณาว่า ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นเสมือนพื้นฐานที่มาก่อนความต้องการสิ่งอื่นทั้งหมด ดังเช่น เมื่อคนหนึ่งมีความหิวจัด และต้องการอาหารอย่างรุนแรง ความต้องการอย่างอื่นจะถูกเลื่อนไปหมดสิ้น

4.1.2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจมาส โลว์ กล่าวว่า ผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี ร่างกายปกติ และมีการดำเนินชีวิตเหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่ จะมีความพอใจในความมั่นคงที่เขามีอยู่ถาวรสั่งคม ดำเนินไปด้วยความสงบ คือ เป็นสังคมที่ดีทั่ว ๆ ไป จะทำให้บุคคลหรือสมาชิกของสังคม นั้นรู้สึกว่าตนเองมีความปลอดภัยมั่นคงจากสิ่งที่ดูร้าย จากอุบัติเหตุที่เปลี่ยนแปลง อาชญากรรม การเขมรุกรานและภัยธรรมชาติ

4.1.3 ความต้องการทางด้านสังคม ความรัก การยอมรับเป็นพวกห้อง (Social or love or belonging needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการของคนเราที่จะมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับการยอมรับ และมีความสำคัญต่อกลุ่มและมีอิทธิพลบางประการต่อกลุ่มก็จะเกิดขึ้น ความต้องการดังกล่าวเป็นความต้องการในด้านความรัก ความเป็นเจ้าของและความรักใคร่ คนเราจะแสวงหาเพื่อน ประธานาธิบดี ที่จะมีเพื่อนพ้อง ความต้องการทางด้านความรักนี้เป็นความต้องการที่จะเป็นผู้ให้ความรักและได้รับความรักใคร่

จากคนอื่นด้วย การขาดความรักใคร่ในความคิดของมาสโลว์ เห็นว่าสามารถทำให้เกิดผล ต่อเนื่องที่แพร่หลายของการปรับตัวได้

4.1.4 ความต้องการมีชื่อเสียง มีฐานะเด่นทางสังคม (Esteem needs)

เป็นความต้องการที่จะเป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง และมีบุคคลอื่นยอมรับนับถือ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากรู้สึกเป็นที่ยอมรับ และยกย่องของคนอื่น เมื่อทำงานลุ้งหนึ่งลุ้งใด ได้สำเร็จความพึงพอใจในการที่มีฐานะเด่นทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความเชื่อมั่น ในตนเองและความรู้สึกว่าตนของมีคุณค่า

4.1.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (Self-Actualization needs)

เมื่อความต้องการด้านร่างกาย ความปลอดภัย ด้านสังคม ความมีชื่อเสียง ได้รับการตอบสนองแล้ว ไม่นานผู้คนก็จะมีความรู้สึกไม่พอใจเกิดขึ้นหากว่าเขามีความสามารถ ที่จะทำอะไรได้ตามที่ตนเองอยากทำ คนเราควรจะมีการให้โอกาสที่จะพยายามทำเพื่อการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความต้องการที่จะมีความรู้สึกว่าเขามีความก้าวหน้าในการที่ได้ใช้ศักยภาพของ ตนเองอย่างเต็มที่ ได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถและทักษะที่ตนชอบ องค์ประกอบอื่นๆ เช่น ความรู้สึกว่างานที่ทำมีความสำคัญ งานนั้นถูกทายความสามารถ ความก้าวหน้า ความสำเร็จของงาน และโอกาสในการพิจารณาตนเอง ล้วนแต่เป็นความต้องการที่ท้าทาย ซึ่งถูกจัดรวมไว้ในความต้องการนี้ด้วย มาลโลว์ สังเกตเห็นว่าบุคคลครึ่งต้องเล่นคนตัวจริง ต้องวางแผน กลวิธีต้องเจ็บปวดเข้า หล่านั้นมีความสูงสุดกับการได้ทำในสิ่งที่ตนเอง ต้องการทำมากที่สุดนั้นเรียกว่า Self – actualization Maslow กล่าวว่า คนธรรมชาต้าว่าไป พ้อใจกับความต้องการทางด้านร่างกายร้อยละ 85 ความต้องการด้านความมั่นคงร้อยละ 70 ความต้องการทางด้านสังคม ร้อยละ 50 ความต้องการทางด้านจิตใจ ร้อยละ 40 และความ พ้อใจในความมุ่งมานาคปรารถนา ร้อยละ 10

4.2 การจูงใจแบบทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ McGregor จากการมองถึง วิธีการที่ผู้บริหาร หรือปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เมล์เกอร์ ได้สรุปเอาไว้ว่าทัศนะหรือ แนวคิดของผู้บริหารในด้านธรรมชาติของมนุษย์มีอยู่บนข้อสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับคนอยู่ 2 กลุ่ม และผู้บริหารมีความโน้มเอียงที่จะกำหนดพฤติกรรมของเขาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาตาม ข้อสมมติฐานที่เขาคิดไว้ หรือมีอยู่สมมติฐานของกลุ่มแรกมีลักษณะที่เป็นทางลบซึ่งเมล์เกอร์ กำหนดไว้ว่าเป็นทฤษฎี X และข้อสมมติฐานของกลุ่มที่สองมีลักษณะไปในทางบวก ซึ่งเขา กำหนดเป็นทฤษฎี Y

4.2.1 ข้อสมมติฐาน 4 ประการของทฤษฎี X ภายใต้ทฤษฎี X ข้อสมมติฐาน 4 ประการ ที่นักบริหารกำหนดหรือยึดถือกัน คือ

1) ภายใต้ในจิตใจของคนงานทั่ว ๆ ไปแล้ว จะไม่ชอบทำงานและหากมีโอกาสและเป็นไปได้ก็จะหลบหนีหรือเลี่ยงงาน

2) เนื่องจากคนงานไม่ชอบทำงาน ดังนั้น ต้องบังคับ ควบคุมหรือต้องบุ่มเบ่าจัง โดยเพื่อที่จะให้ทำงานตามเป้าหมายที่ต้องการ

3) คนงานจะไม่ยอมรับผิดชอบ หรืออยากรอดความรับผิดชอบลงและจะแสวงหาข้อแนะนำที่เป็นแบบทางการจากคนอื่นเมื่อโอกาสอำนวยให้

4) คนงานส่วนมากจะให้ความสำคัญทางด้านความมั่นคงความปลอดภัยมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานและจะแสดงออกในเรื่องของความทะเยอทะยานน้อยมาก

4.2.2 ข้อสมมติฐาน 4 ประการของทฤษฎี Y ในทางตรงกันข้ามกับแนวคิดทางด้านลบเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์เหล่านี้ เม็คเกอร์ได้เปลี่ยนสมมติฐานซึ่งเขาเรียกว่า เป็นทฤษฎี Y ไว้อีก 4 ข้อ ดังนี้

1) คนงานสามารถที่จะมองการทำงานว่าเป็นของธรรมชาติ เช่นเดียวกับการที่ต้องพักผ่อนและต้องเล่น

2) คนงานทุกคนจะดำเนินงานด้วยตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้ถ้าหากเขาให้คำมั่นหรือยึดคำมั่นต่อวัตถุประสงค์ของการทำงาน

3) คนเราโดยปกติสามารถที่จะเรียนรู้ในการยอมรับ หรือจะแสวงหาความรับผิดชอบ

4) การมีความคิดสร้างสรรค์ นั่นก็คือมีความสามารถที่จะทำการตัดสินใจที่ดีจะมีอยู่ได้ในคนทุกคน และไม่จำเป็นว่ามีเพียงในกลุ่มผู้ทำหน้าที่ทางด้านบริหารเท่านั้นจากการวิเคราะห์ของเม็คเกอร์คิดตามกีดี อะ ไรคือสิ่งจูงใจที่สามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ในเรื่องของการจูงใจคนงาน คำตอบที่แสดงออกได้ดีที่สุดก็คือ การตอบอยู่ในกรอบความคิดของมาโลว์ที่ว่าทฤษฎี X สรุปไว้ว่า ความต้องการในอันดับต้นของมาโลว์ มีอิทธิพลต่อการจูงใจ

4.3 ทฤษฎีการจูงใจของ สกินเนอร์ (Skinner) การจูงใจโดยการเสริมแรงบวก (Positive reinforcement Skinner สกินเนอร์เป็นนักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด อีกผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การตัดแบ่งทางด้านพฤติกรรมเป็นเครื่องมือของ

การบูรณาการอย่างหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการที่ดีที่สุด เมื่อได้มีการตัดสินใจว่าพัฒนาการจะดำเนินการในลักษณะใด ไม่ว่าจะเป็นแบบเดียวกันหรือแบบผสมผสานกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือต้องมีความเข้าใจในความต้องการของเด็กและสามารถสนับสนุนให้เด็กสามารถพัฒนาตามที่ต้องการได้ ดังนั้น การพัฒนาเด็กจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็ก เช่น การสนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์ หรือการสนับสนุนให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจและมีความสุขในการเรียนรู้

สกินเนอร์ เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นอย่างสูงในเรื่องการเสริมแรงบวก (Positive Reinforcement) หรือการให้รางวัล ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการทำให้เด็กพัฒนาการที่ดี ดังนั้น การใช้วิธีนี้ในการสอนเด็กจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ต้องระวังไม่ให้เด็กเกิดความประทับใจหรือความต้องการที่ต้องการให้เด็กได้รับรางวัล แต่ต้องให้เด็กได้รับความสนับสนุนและสนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาต่อไป ดังนั้น การสอนเด็กจึงต้องมีความตระหนักรู้และเข้าใจในความต้องการของเด็ก เช่น การให้เด็กได้รับรางวัลเมื่อทำภารกิจสำเร็จ หรือการให้เด็กได้รับคำชมเมื่อทำภารกิจสำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจและมีความสุขในการเรียนรู้

4.3.1 สิ่งสำคัญที่ใช้ในการบริหาร

- 1) แจ้งให้ทราบว่าพัฒนาการที่ต้องการที่จะนำไปสู่การได้รับรางวัลและพัฒนาการที่ไม่ต้องการนั้นคืออะไร
- 2) การให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับเรื่องลักษณะของงานคุณภาพของงาน และความบกพร่องต่างๆ
- 3) ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่บุคคลเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการปฏิบัติงาน

4) ให้รางวัลการปฏิบัติงานที่ดี เหมาะสมหรือเท่าเทียมกับงานห้ามหรือไม่ให้รางวัลแก่คุณทุกคนเหมือนกันในเมื่อมีความแตกต่างในระดับของการปฏิบัติงาน

4.3.2 ข้อคิดของการปรับปรุงพฤติกรรมกระบวนการของการปรับปรุงพฤติกรรมมีข้อคิดอยู่ 3 ประการ

1) การใช้ประโยชน์ให้นำกิจกรรมที่สุดจากวิธีการให้รางวัลในด้านบวก และการลงโทษน้อยที่สุด

2) จากการวิเคราะห์สถานการณ์ในการทำงาน และการเน้นถึงพฤติกรรมที่ต้องการ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้หลีกเลี่ยงการที่จะต้องพิสูจน์ทักษะด้านพุทธิของตน ได้และทำให้สามารถทำงานแก้ไขสิ่งที่ให้ผลลบได้อย่างต่อเนื่อง

3) แนวที่ผลของงานหรือความสำเร็จของงาน

4.3.4 การจัดการศึกษาปฐมวัยของ อปท.คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน จึงต้องมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนาرمณ์ของรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกสารพินัยกรรมในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษาและให้มีความอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ นโยบายของรัฐบาลได้แสดงเจตนาرمณ์ที่จะปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบทุรกิจให้กับประเทศไทยทั้งปวง ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้นำไปประเทศให้อยู่รอดจากระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ผันแปรอยู่ตลอดเวลา โดยยึดหลักว่าการศึกษาสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติสำหรับการจัดการศึกษาของท้องถิ่นนั้น มีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาท้องถิ่น เป็นการดำเนินการตามแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ในการจัดการพัฒนาของชาติไปยังท้องถิ่นมากขึ้น โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา อบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย มาตรา 81 ตามที่กฎหมายบัญญัติในการจัดการศึกษาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยกำหนด

ให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกายอารมณ์ สังคม ศติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเดินตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การเริ่มนั้นเป็นจุดสำคัญของงานทุกชนิดในงานแห่งชีวิต จุดเริ่มนั้น คือการเริ่มชีวิต ในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการบูรณาภรณ์ทักษะต่างๆ ให้แก่เด็ก เพื่อมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไปดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัย พัฒนาขึ้นมาโดยแนวคิดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฐมวัยต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม ศติปัญญาและลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยถึงอายุ 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไม่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางศติปัญญาอธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมมุ่งมิตรภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และลิ้งแวงล้อ เป็นต้นดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลลัพธ์เนื่องมาจากการประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมี

ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของ พัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น และเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้า สถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัว เด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีการจัด กิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของ เด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์แก่ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพล และมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สร้างปัญญาและลักษณะนิสัย เด็กจะรู้สึกการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้าง ความสัมพันธ์อุ่นร่วมกับผู้อื่นรวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย จึงถือการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็ก อาศัยอยู่ หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ถือว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและอนรับว่า วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการ เรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททาง สังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ ในกลุ่มคนที่มาจากการพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตน ได้อย่างมีความสุขแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูผู้คุ้มครองเด็ก ต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะใน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ จะต้องขึ้นชี้ด้วยหลักการรอบร่มเดียงดู ควบคู่กับการให้การศึกษาโดยต้องคำนึงถึง ความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทึ่งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สร้างปัญญา รวมทั้งการสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึงตนเองได้ หรือไม่มีผู้คุ้มครอง หรือ ด้วยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุก ด้านทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สร้างปัญญาและลักษณะนิสัย อย่างสมดุล โดยจัด กิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่าน ประสานผัสสะทั้งทั้งหมด 亥 หมายความว่าบุคคลด้วยปัญญาที่ดี ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเดียงดู ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเดียงดู

ดูแลให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาตามลำดับขั้น ของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี และคนเก่งของสังคมสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม uhnบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ฯลฯ

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. หลักการ

จัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบนั้นเป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมเพื่อโอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยังเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ครอบคลุมเด็ก ทุกประเภททั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญการจัดการศึกษา จัดหลักการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้ชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่เด็ก ทึ้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่างๆ ใน การเรียนรู้ที่สามารถดำเนินชีวิต ประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพและ มีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา

1.1 แนวทางดังกล่าวข้างต้นนำมาสรุปการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและ ประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทึ้งด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม ศติปัญญาและลักษณะนิสัย โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ

1.1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพที่แวดล้อมค่วยธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น พ่อนคลาย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน

มีสื่อที่มารามาจากธรรมชาติและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนของ สภาพแวดล้อม ใกล้ตัวและโดยที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

1.1.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกรความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่ารู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ ได้เหมาะสมนอกจากนี้ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงการใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

1.1.4 การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยบีด หลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิด เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็ก สามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็ก ควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลาย ทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย

1.1.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกต และประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่า ได้บรรลุตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต สามารถบอกได้ว่าเด็กการเรียนรู้และ มีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็น พัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และยังใช้ในการ ประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

1.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคน มีความแตกต่างกัน เมื่อจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และ ผู้ปกครองเด็ก ต้องมีการแตกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

1.2 การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ในช่วง 5 ปี แรกของชีวิต เป็นระยะที่สำคัญที่สุด เมื่อจากสมองของเด็กมี การเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ครูผู้ดูแลเด็ก ต้อง ตระหนักรถึงความสำคัญของพัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ตั้งคุณ ศติปัญญาและลักษณะนิสัย โดยพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจ เร็วหรือช้ากว่าเด็กที่กำหนดตามวัยกิจกรรม หรือความพร้อมของเด็กซึ่งต้องมีการส่งเสริมให้

เหมาะสมตามวุฒิภาวะหรือความพร้อมของเด็กแต่ละคนตามช่วงอายุ โดยอาศัยความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูผู้ดูแลเด็กที่เกี่ยวข้องกับเด็กผ่านกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. หลักสูตรปฐมนิเทศ
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.1 สาระการเรียนรู้
 - 2.2 แนวการเรียนรู้
 - 2.3 กิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.4 ลักษณะการเรียนและแหล่งการเรียนรู้

2. หลักสูตร

- 2.1 ข้อมูลทั่วไป
- 2.2 ปรัชญา
- 2.3 วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย จุดหมาย
- 2.4 การจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 2.5 การวัดและประเมินผลพัฒนาการ

ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การเป็นระบบที่ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง จำนวนเนื้อที่ อาคาร สภาพทั่ว ๆ ไปของเด็กผู้ปกครอง ชุมชน การบริหารงาน และข้อมูลต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความสำคัญ วิธีการเป็นใช้การเรียน บรรยายให้ กระชับชัดเจน อาจจะมีตารางข้อมูล หรือแผนผัง หรือภาพถ่ายตามที่สถานศึกษาจะ เห็นสมควร

1. ปรัชญาของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ปรัชญาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง หลักการ อุดมการณ์แนวคิด หลักในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเชื่อว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้อย่างไร หลักการในการพัฒนาเด็กเป็นอย่างไร คุณลักษณะของเด็กตามเป้าหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1.1 ตัวอย่างปรัชญาสูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษา โดยจัดประสบการณ์ เรียนรู้แบบเรียนปั่นเด่นภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมโดยชุมชน ผู้ปกครองมี ส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เต็มตามศักยภาพ และเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคม
- 1.2 สูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาให้เด็กมีพัฒนาการครบถ้วนตามวัย โดยเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการนำภูมิปัญญาห้องถินมาส่งเสริมกระบวนการ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล และความต้องการของ ชุมชน ในท้องถิ่น โดยเน้นให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มี ความสามารถและมีความสุข

2. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

2.1 วิสัยทัศน์ หมายถึง เจตนาภรณ์ อุดมการณ์ ความเชื่อของสูนย์พัฒนาเด็ก เล็กที่คาดหวังจะพัฒนาเด็กในสูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีพุทธิกรรมที่พึงประสงค์เขียนให้ชัดเจน สอดคล้องกับปรัชญาของสถานศึกษา สภาพปัจจุบัน และแนวโน้มของสังคม รวมทั้งความ ต้องการพื้นฐานของหลักสูตรสูนย์พัฒนาเด็กเล็กตัวอย่างการกำหนดวิสัยทัศน์สูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี มีสุนทรียภาพทางค่านิยม คุณตระ และการเคลื่อนไหว มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ รักความเป็นไทย รักธรรมชาติ ลิงแวดล้อม มีความสามารถ ในการใช้ภาษาในการสื่อสาร คิดและแก้ปัญหา ได้เหมาะสมตามวัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมี ความสุข

2.2 ภารกิจ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่สูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องปฏิบัติเพื่อให้ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาปรากฏเป็นจริง วิธีเขียนสูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรระบุกิจกรรมที่ จำเป็นต้องทำให้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เพื่อสะท้อนแนวความคิดในการทำงาน และการ ปฏิบัติงานของสูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตัวอย่างการกำหนดภารกิจ

2.2.1 ภารกิจสูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน
- 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและสุขนิสัยที่ดี
- 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเอง
- 5) จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักษาสุขภาพและประเมิน

วัฒนธรรมของท้องถิ่น

- 6) จัดกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตย
- 7) ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ
- 8) จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.2.2 การกิจศูนย์

- 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์เตรียมความพร้อมทางด้าน

ร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และ สติปัญญา

- 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์
- 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรักชาติ ศาสนา กษัตริย์ และเป็น

ความเป็นไทย

- 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กธรรมาภิบาล และสิ่งแวดล้อม
- 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อ
อยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างมีความสุข
- 6) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรี และ

การเคลื่อนไหว

- 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา กระบวนการคิด และ
การแก้ปัญหา
- 8) พัฒนาครุภัณฑ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้
ความสามารถตามศักยภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดี
- 9) พัฒนาสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสม ปลอดภัย และ
เอื้อต่อการเรียนรู้
- 10) พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และชุมชนมี

ส่วนร่วม

- 11) จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิเศษ ให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง
เต็มตามศักยภาพ

2.3 เป้าหมาย หมายถึง ผลสัมฤทธิ์หรือจุดหมายที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคาดหวังให้เกิดกับเด็กตามภารกิจ หรือกิจกรรมที่ปฏิบัติ ควรเขียนระบุเป้าหมายให้สอดคล้องกับภารกิจให้ชัดเจนว่าต้องการอย่างไร เป้าหมายที่ดีควรมีการระบุเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ

ตัวอย่างการกำหนดเป้าหมาย

2.3.1 เป้าหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) เด็กทุกคนมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) เด็กทุกคนสามารถใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสมกับวัย
- 3) เด็กทุกคนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้
- 4) เด็กทุกคนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

2.3.2 เป้าหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1) เด็กทุกคนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี
- 2) เด็กทุกคนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ รักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- 3) เด็กทุกคนรักชาติ ศาสนา กษัตริย์ และความเป็นไทย
- 4) เด็กทุกคนแสดงออก ได้ตามศักยภาพด้านศิลปะ ดนตรี

การเคลื่อนไหวร่างกายตามจินตนาการ

- 5) เด็กทุกคนมีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้เหมาะสมกับวัย
- 6) เด็กทุกคนมีทักษะกระบวนการคิดและสามารถแก้ปัญหา ได้เหมาะสมกับวัย
- 7) เด็กทุกคน ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยอย่างมีความสุข

2.3.3 จุดหมาย

จุดหมายในหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมหรือสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถหรือสภาพที่พึงประสงค์ในพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ขณะเดียวกันครูผู้ดูแลเด็กจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คุณลักษณะตามวัยหรือสภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
- 4) พัฒนาการด้านศติปัญญา

2.3.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ให้เด็กอายุ 0-5 ปี มีโอกาสได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่ จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในส่วนนี้ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขียนระบุหลักการ วิธีการในการจัดประสบการณ์ โดยศึกษาหลักการ แนวทางจากหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารคู่มือการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้สำหรับเด็ก รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) ประสบการณ์ที่จัดตารางกิจกรรมประจำวันตารางกิจกรรม

ประจำวัน คือ กำหนดการที่จะให้ทราบได้ว่าในแต่ละวันเด็กและครูผู้ดูแลเด็กจะทำอะไร กันบ้าง เมื่อใด เวลาใด ที่ไหน อย่างไร การกำหนดหัวข้อและขอบเขตการจัด กิจกรรม ประจำวันไว้ เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กใช้เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมประจำวันเองให้ สอดคล้องกับสภาพสภาวะของชุมชน ท้องถิ่นที่ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ตัวอย่างการจัดกิจกรรม ประจำวัน เช่น

ช่วงเช้า

08.00 - 10.00 น. รับเด็ก ดูแลเด็กในเบื้องต้น

ดูแลให้เด็กเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่

เคารพงชชาติ สวัสดิ์ให้ไว้พระ

เล่นอิสระ ทำกิจกรรมประจำสัปดาห์

ช่วงสาย

10.00-10.10 น. เก็บของเล่น เข้าห้องน้ำ ล้างมือ

10.10-10.30 น. รับประทานอาหารว่างเช้า

10.30-11.00 น. กิจกรรมกลุ่ม

สนทนา ร้องเพลง เล่นนิทาน

11.00-11.50 น. เล่นกลางแจ้ง

11.50-12.00 น. ล้างมือ ทำความสะอาดร่างกาย

12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ถ้างหน้า แปรงพื้น
ช่วงบ่าย

- 13.00-15.00 น. คิ่มนน นอนกลางวัน
- 15.00-16.30 น. กิจกรรมกลุ่ม การละเล่นของไทย
- รับประทานอาหารว่างบ่าย แผ่นแมตตา
- อัลลาดีอนและครู รอบห้องรับกับบ้าน
- (ตัวอย่างกิจกรรมบางส่วน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านจอมศรี)

กิจกรรมประจำสัปดาห์

กิจกรรมประจำสัปดาห์ คือ การกำหนดขอบข่ายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสัปดาห์ที่จัดให้มีขึ้นสัปดาห์ละครั้งหมุนเวียนกันทุกวันในหนึ่งสัปดาห์ มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติตามฤดูกาล วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ ผ่านการเลียนแบบการทำงานจากผู้ใหญ่

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมประจำสัปดาห์

- วันจันทร์ งานหัตถกรรม ร้อยคอไม้
- วันอังคาร ศิลปะ วาดภาพสีน้ำ สีเทียน
- วันพุธ กีฬา คนตีรี
- วันพฤหัสบดี ทำอาหาร ขนม ทำขนม-อาหารที่เด็กชอบ
- วันศุกร์ ปลูกและดูแลต้นไม้ เก็บผักจากแปลงไปประกอบอาหารครูพาเด็กเดินเล่นทัศนศึกษานาโนบริเวณโรงเรียนเพื่อสังเกตธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง

กิจกรรมประจำปีการศึกษา

กิจกรรมประจำปีการศึกษา คือ กิจกรรมที่เกิดจากความคิดที่ต้องการสร้างชุมชนที่มีความสุข เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน ในรอบ 1 ปี อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กผ่านประเพณี และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ตัวอย่างการจัดกิจกรรมประจำปี เช่น

- 1.1) กิจกรรมทำนุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่
- 1.2) กิจกรรมวันวิสาขบูชา
- 1.3) กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ
- 1.4) กิจกรรมวันลอยกระทง

2) แนวทางการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก เน้นการจัดในลักษณะของการคุ้ยเลเล และให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาแบบคร่าวในทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล ในการนำเสนอเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีดังนี้

2.1) พัฒนาการด้านร่างกาย กิจกรรมที่ควรส่งเสริมและสนับสนุน ด้านร่างกายเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (กล้ามเนื้อแขน –ขา – ลำตัว) กล้ามเนื้อเล็ก (กล้ามเนื้อมือ – นิ้วมือ) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท (กล้ามเนื้อมือ – ประสาทตา) ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามจังหวะดนตรี การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเล่นออกกำลังกายแข่ง เป็นต้นประสบการณ์ที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การเคลื่อนไหวและการทรงตัวการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและระบบประสาท เด็กควรมีโอกาสเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และการเล่นในสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ได้รับประสบการณ์การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างแขนกับขา มือกับปาก มือกับตาไปด้วยกัน

2.2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนของจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตรประจำวัน เช่น เล่น พิงนิทาน ท่องคำล้อของ ร้องเพลง เป็นต้นประสบการณ์ที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วยการรับรู้อารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง การแสดงอารมณ์ที่เป็นสุข การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้เด็กรู้สึกเป็นที่รัก อบอุ่น มั่นคง เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

2.3) พัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตรประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอย่างอิสระ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปันหรือการให้รู้จักการรออย ใช้ภาษาบอกความต้องการ ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ได้ประสบการณ์ที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วยการช่วยเหลือตนเอง การปรับตัวอยู่ในสังคม เด็กควรมีโอกาสได้เล่นรวมกลุ่ม หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยเดียวกันหรือต่างวัย เพศเดียวกันหรือต่างเพศ

หรือผู้ใหญ่บ่าส์เสนอต่อคุณฝึกให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันตามวัยที่เด็กสามารถทำได้

2.4) พัฒนาการด้านศติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวันผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว ได้พัฒนาการใช้ภาษาสื่อความหมายและความคิด รู้จักสังเกตคุณลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสามารถรับรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับความเห็นอกความแตกต่าง และมีติสัมพันธ์

3. ความสำคัญของบ้านและชุมชน

บ้าน หมายถึง สถานศึกษาแห่งแรกของเด็ก สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากบ้าน สู่สถานศึกษาและจากสถานศึกษาสู่บ้าน

ชุมชน หมายถึง ส่วนราชการ เอกชน และแหล่งการเรียนรู้ ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นแหล่งที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็ก ในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมสืบสาน วัฒนธรรมประเพณี ความเป็นมาและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมพ่อแม่ ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาและ พัฒนาการที่เหมาะสมแก้วัย และเป็นผู้เชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กระหว่างบ้านกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กความสัมพันธ์กับบ้าน และชุมชน หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประสานงาน การให้บริการและนำการขอรับความช่วยเหลือสนับสนุน จากบ้าน และชุมชน รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุ้มครองเด็กกับผู้ปกครองเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้ประสานผลสำเร็จ

ลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน

3.1 การมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและชุมชน

3.1.1 การเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.1.2 การวางแผนพัฒนาศูนย์ฯ

3.1.3 การเป็นวิทยากร / ที่ปรึกษา

3.1.4 การประชุมและร่วมกิจกรรม

3.1.5 การเป็นคณะกรรมการผู้ปกครอง

3.1.6 การส่งเสริมการศึกษา ต่อวัสดุ อุปกรณ์ ทางการศึกษา

3.1.7 การจัดแหล่งการเรียนรู้

3.1.8 การสร้างระบบเครือข่ายพัฒนาศูนย์ฯ

3.1.9 การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม คุณธรรม และวิชาชีพ

3.2 การสร้างความสัมพันธ์

3.2.1 แจ้งข่าวสารเหตุการณ์ ติดต่อ ประสานงาน

3.2.2 แข่งผลการพัฒนาการของเด็ก

3.2.3 ประชุมชี้แจง (ปฐมนิเทศผู้ปกครอง)

3.2.4 ร่วมกิจกรรมต่างๆของศูนย์ฯ

3.2.5 การเยี่ยมบ้าน

3.2.6 การศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนฯ อาท ทบทวน้ำที่ของครูผู้ดูแลเด็กในการสร้างความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน

3.3 เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือขอคำแนะนำจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และองค์กรประชาชน ต่างๆ เช่น กรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น ตลอดถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาร่วมร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ เชิญชวนผู้ปกครองให้เข้ามาร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ

3.4 ส่งเสริมผู้ปกครองให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เช่น จัดทำบอร์ด หรือมุมหนังสือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสศึกษาความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในแต่ละวัย ทั้งในเรื่องสิทธิเด็ก และเรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จัดมุมหนังสือนิทานสำหรับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองได้ยิน ไปอ่านให้เด็กได้รับฟัง เป็นต้น

3.5 เยี่ยมเยียนเด็กเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยขาดเรียนให้คำแนะนำผู้ปกครองในการตรวจรักษาและการป้องกัน

3.6 ร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์ฯ เช่น จัดงานวันแม่ งานวันเด็ก ฯลฯ

3.7 ร่วมประชุมกับคณะกรรมการพัฒนาการของเด็กหรือองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน ตำบลเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

3.8 ศึกษาความรู้ในเรื่องพัฒนาเด็กเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอบรม เลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสมตามวัย

9. เมยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์ฯ

10. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2553 : 4)

10.1 มาตรฐานการศึกษา

10.1.1 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11)

ได้ระบุว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิภาพของโรงเรียนในการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 1) ได้ระบุว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน สถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักเพิ่มเติบโต สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

สรุป หมายเหตุ (2551 : 61) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐาน การศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษาทุกแห่งเพื่อใช้เป็นหลักเพิ่มเติบโต สำหรับการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อการกำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบ และ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุด

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบใหม่ในการจัด การศึกษา ในระยะแรกที่มีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาของแต่ละท้องถิ่นมีรูปแบบและ วิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นได้แก่เทศบาล ได้จัด การศึกษาปฐมวัยแก่เด็กอายุ 3-5 ขวบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาส่วนราชการ ต่างๆ ที่ดำเนินการจัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการในศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 7,520 แห่ง กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม) ดำเนินการในวัด/มัสยิด เรียกว่าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด จำนวน 4,155 แห่ง และสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ดำเนินการในโรงเรียน เรียกว่าการจัด การศึกษาอนุบาล 3 ขวบ จำนวน 2,651 แห่ง รวมทั้งสิ้น 14,326 แห่ง ส่วนราชการดังกล่าว ต่างมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กวัย 3-5 ขวบ ให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ

สังคม สถาบันภูมิปัญญา มีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อศักยภาพในการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาขั้นเดียว กัน แต่ก็มีโครงการสร้างการบริหารงานและความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันกล่าวคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชนบริหารงานโดยคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนครูพี่เลี้ยง ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเจ้าอาวาส/อิหม่าม เป็นประธาน และการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) บริหารงานโดยผู้บริหาร โรงเรียน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่างๆ ดำเนินการ ได้รับโอนให้เทศบาลและองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น เพื่อรับรองการกระจายอำนาจจากรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาคุณภาพคร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่างๆ ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 แต่ก็มีความแตกต่างหากหลายทั้งใน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบการกิจกรรมดำเนินการจัดการศึกษาให้ดีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพและมาตรฐานสามารถให้บริการและตอบสนองชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็ก ปฐมวัย อายุ 2-5 ขวบ อย่างทั่วถึงและเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพตามจำนวนหน้าที่และเจตนาณ์ของรัฐบาล ในปีพ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านบุคลากร

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

ด้านที่ 6 มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เน้นการจัดในลักษณะของการดูแล และให้เด็กได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมในทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถแต่ละบุคคล ซึ่งจะใช้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมประจำวันในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นกรอบในการนำเสนอดังนี้

การจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยมีหลักการจัดดังนี้

1.1 จัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุ 0-5 ปี

1.2 พัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเดียงดู และให้การศึกษา

1.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 จัดประสบการณ์ที่สามารถให้เด็กได้ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข

1.5 พัฒนาเด็กโดยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.6 พัฒนาเด็กโดยให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมหลักการดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาจัดกิจกรรมประจำวันจะประกอบด้วยกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาลักษณะเด่นๆ ให้เด็ก พัฒนาอารมณ์ จิตใจ และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาสังคมนิสัย พัฒนาการคิด พัฒนาภาษา และกิจกรรมส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1.6.1 กิจกรรมพัฒนาลักษณะเด่นๆ ให้เด็กพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในร่างกาย การเคลื่อนไหวและความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงแนะนำให้จัดกิจกรรมให้เด็กดังนี้

1) เล่นอิสระกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มุ่งพัฒนาด้านกล้ามเนื้อในร่างกายและเด็กกัน เป็นการฝึกให้เด็กได้คิดตัดสินใจเลือกโดยอิสระด้วยตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกที่จะเล่นเอง ทั้งวิธีการเล่น วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ สถานที่ที่จะเล่นรวมถึงเวลาที่เล่น

2) การเล่นเครื่องสนาม เป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับ

ประสบการณ์ตรง มีโอกาสลงมือปฏิบัติและกระทำกับอุปกรณ์เครื่องเล่นสนาม ได้อย่างอิสระ เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการทรงตัว การ โหน การ โยก ไหว การปีนปั่นและ ไถลง ความมีการแนะนำวิธีการเล่นที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

3) การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี เป็นกิจกรรมที่เด็กได้

เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ ด้วยเสียงเพลง คำคล้องจองเครื่อง เคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว

2. กิจกรรมและการพัฒนากล้ามเนื้อเด็ก

กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเด็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงแนะนำกิจกรรมให้เด็กดังนี้

2.1 การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส เป็นการที่เด็กใช้ประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส เพื่อรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุต่างๆ ที่เป็นเครื่องเล่นชนิดต่างๆ เครื่องเล่นสัมผัสดีที่ครูผู้สอนเลือกจัดทำขึ้น หรือขัดหมายให้ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

2.2 การเล่นเกมต่อภาพ เกมต่อภาพเป็นเกมเพื่อการศึกษา ลักษณะเป็นภาพ บนแผ่นกระดาษ แข่งหรือไม่ดีบ้าง มีขนาดเหมาะสมแก่การหยิบจับวางเป็นภาพ ที่เหมาะสม แก้วาย

2.3 การฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย คือ ฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่การปฏิบัติภาระประจำวัน เกี่ยวกับการสวม-ถอดเสื้อผ้า การทาแป้ง การหีบหิม การถอดใส่ถุงเท้า รองเท้า ด้วยตนเอง การรู้จักเลือกแต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่โอกาส และอุปกรณ์ โดยครูผู้สอนเลือกเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเลือก ทางเดิน กระโปรงรองเท้า ถุงเท้า จากนั้นให้เด็กแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เด็กเลือก

2.4 การหยิบจับช้อนส้อม การจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้มีโอกาสหยิบจับช้อนส้อม ประกอบด้วย สถานที่ บริเวณที่เด็กใช้รับประทานอาหาร ภาชนะ โต๊ะสำหรับเด็ก นั่งรับประทานอาหาร ถาดอาหารหรือจานชาม จัดช้อนไว้ด้านขวามือของเด็ก มีที่วางในการวางเก็บน้ำ ค่านซ้ายคือที่วางส้อม ซึ่ง ครูผู้สอนเลือกต้องฝึกให้เด็กนั่งรับประทานอาหารอย่างถูกวิธี ฝึกวิธีการตักอาหาร และ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วให้มีการรวมช้อนส้อม และมีการเก็บวางภาชนะให้เป็นระเบียบ

2.5 การใช้สุปกรส์ศิลปะ เช่น สีเทียน กระถาง พุกัน ดินเหนียว ฯลฯ คือการที่ครูผู้ดูแลเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้มีโอกาสใช้ของร่วมกัน มีความอิสระตามความสนใจ ตามความพร้อมของแต่ละคน ให้อิสระ และ เข้าใจธรรมชาติของเด็กการให้เวลาว่างอย่างเต็มที่ ครูผู้ดูแลเด็กควรเตรียมขนาดของสุปกรล์ให้เหมาะสมกับบุคคลนี้เด็ก

3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกมี วินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การประหมัด ความเมตตากรุณาอื่อเพื่อ แบ่งปัน มีมารยาท สามารถปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือซึ่งครูผู้ดูแล เด็กสามารถจัดกิจกรรมได้ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก เป็นการเปิดโอกาสให้ เด็ก ได้เล่นและทำกิจกรรมที่จงเดี่ยวและกลุ่ม มีอิสระในการเลือกตามความพอใจและความ สนใจของเด็ก

3.2 การจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการ เป็นวิธีสร้าง ความภาคภูมิใจ สร้างความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก สร้างผลให้เกิดนิสัยไฟรู้ไฟเรียน โดยครูผู้ดูแลเด็กต้องสร้างความ ไว้วางใจให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตร เพื่อให้ตอบสนองต่อกิจกรรมที่กำหนดขึ้น

3.3 การฝึกปฎิบัติสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คือการที่ครูผู้ดูแลเด็กจัด กิจกรรมประจำวัน ให้เด็กมีโอกาสพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของตนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การรู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน ความเมตตา การมีวินัย การรู้จักอดทน และความรับผิดชอบ ที่เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องต่อวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

4. กิจกรรมพัฒนาสังคมนิสัย

เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดียังแสดงออกมาอย่างเหมาะสม อยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุข รักการทำงาน ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงแนะนำให้จัด กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

4.1 การรับประทานอาหาร ควรจัดอย่างสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้คุณค่า ของอาหารรวมถึงมีมารยาทในการรับประทานอาหาร

4.2 การพักผ่อนนอนหลับ กือ การนั่ง การนอน การหลับตา การฟังเพลงเบาๆ การฟังนิทาน การอ่านนิทานให้ฟัง ตลอดจนกิจกรรมผ่อนคลายหลังการออกกำลังกาย การละเล่นที่ใช้กำลังมากๆ เป็นกิจกรรมที่อาศัยอิริยาบถที่สบายน

4.3 การขับถ่าย การที่ทำการขับถ่ายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ๆ เพื่อให้รู้จักการขับถ่ายให้เป็นเวลา รู้จักการดูแลรักษาความสะอาดในการใช้ห้องน้ำห้องส้วม การรู้จักเลือกรับประทานอาหารและดื่มน้ำที่สะอาด จะช่วยให้ขับถ่ายสะอาด

4.4 การทำความสะอาดร่างกาย หมายถึง การล้างหน้า แปรงฟัน การอาบน้ำ การตัดเล็บ การล้างมือ ฯลฯ ครูผู้คุ้ยแlect เด็กต้องขออนุญาตให้เด็กเข้า去做การทำความสะอาดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

4.5 การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น การเล่นเป็นประสบการณ์ที่สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ขณะเด็กเล่นจะได้กระทำได้ สัมผัส ที่สนุกสนาน นับว่าการเล่นเป็นงานแห่งการเรียนรู้ของเด็กๆ เด็กจะพัฒนาสติปัญญา จากการซึ่งชั้นความรู้และพฤติกรรมต่าง ๆ จากการเล่น

4.6 การปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง หมายถึง การฝึกเด็กให้มีโอกาส แสดงออกอย่างเสรี แต่อยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งวินัยในตนเองเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กสะท้อน ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติของตน เป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี

4.7 การเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งใน และนอกห้องเรียนที่ สอดคล้องกับการเรียนรู้นี้ เป็นบทบาทหน้าที่ของครูผู้คุ้ยแlect ควรให้เด็กปฏิบัติจริงว่าต้องทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีข้อตกลง ข้อซึ้งแนะนำและ การสาชีตให้เด็กรู้

5. กิจกรรมพัฒนาการคิด

เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด การสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ การแก้ปัญหา เป็นต้น จึงแนะนำให้จัดกิจกรรมดังนี้

5.1 สนทนากิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กือ การพูด ให้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก หรือเป็นการกำหนดเหตุการณ์ เช่น โยงจากเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เรื่องรอบตัวที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวันทั้งกลุ่มย่อยและ กลุ่มใหญ่ นำมาให้ครูและเด็กแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

5.2 การเขียนวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก หมายถึง การที่เด็กและครุ蠹งความเห็นร่วมกันว่าจะขอให้ผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ มาเล่ามาสนทนากัน สาหริต หรือแสดงเพื่อให้เด็กได้เห็น ได้รับรู้ ซึ่งนำไปสู่การที่เด็กสามารถสรุปคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจได้ด้วยตนเอง วิทยากร อาจหมายถึง บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง ตัวแทนหน่วยงานองค์กรต่างๆ เป็นต้น

5.3 การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล หมายถึง การที่เด็กเสาะหาคำตอบในเรื่องที่ตนสนใจ โดยมีการ ปฏิสัมพันธ์กับคน สิ่งของ สื่อ หรือแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งอาจมีในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน หรือนอกโรงเรียน ซึ่งแหล่งข้อมูล หมายถึง สถานที่คน สิ่งของ หนังสือ หรือสิ่งที่สามารถนำไปสู่การที่เด็กสรุปคำตอบด้วยตนเองได้

5.4 การทดลอง เป็นกระบวนการที่เด็กตรวจสอบสิ่งที่อยากรู้ ทดลองจนข้อสงสัยของตน เป็นการปฏิบัติโดยตนเองในการเสาะหาคำตอบ ครูผู้ดูแลเด็กต้องพยายามฝึกให้เด็กใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การสังเกต การตั้งสมมุติฐาน การลงมือปฏิบัติ การรวมรวมข้อมูล การสรุปข้อมูล และการเรียงลำดับเหตุการณ์ ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องคำนึงถึงความหลากหลายในการใช้อุปกรณ์และวิธีการนำเสนอความวัยของเด็ก

5.5 การศึกษานอกสถานที่ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ตรง โดยการพาออกไปนอกห้องเรียน อาจเป็นในบริเวณ โรงเรียน สถานที่รอบๆ โรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ ในท้องถิ่น ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องสำรวจและคำนึงถึงความเหมาะสม ความปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

5.6 การประกอบอาหาร เป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้เด็กได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกรรมโดยใช้กระบวนการประกอบอาหารเป็นสื่อเพื่อพัฒนากระบวนการคิดทักษะ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กและเด็กต้องร่วมกัน วางแผนดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ และมีการกำหนดความรับผิดชอบให้เด็กแต่ละคน

5.7 เกมการศึกษา ครูผู้ดูแลเด็กจัดเตรียมไว้ให้เด็กเล่นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ในบรรยากาศส่วนที่ผ่อนคลาย ปลอดภัยและอิสระ เกมแต่ละเกมนั้นต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะ

5.8 การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน คือ การที่ครูผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กแก้ปัญหาที่เกิดในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง เช่น การแต่งกาย การเปลี่ยนชุด การรอคิวยการ

ขับถ่าย ซึ่งครูผู้สอนได้เก็ตต้องอดทนและ เสริมแรงด้วยการแสดงความชื่นชมเมื่อเด็กสามารถ แก้ปัญหาด้วยตนเองได้

6. กิจกรรมพัฒนาภาษา

เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงแนะนำให้จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังไปสู่การรักการอ่านเมื่อถึงวัยอันสมควรนุคลากร แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมทางภาษา ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้ใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ และใช้ภาษาเพื่อการแสดงความรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาทางภาษา ครูผู้สอนได้ต้องให้เด็กใช้ทักษะทางภาษา ทั้งการฟังการพูด โดยผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น การฟังนิทานสร้างสรรค์ ที่มีเนื้อหาเชิงคุณธรรมและการใช้ภาษาที่ลูกต้อง บทกลอน บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติสอดคล้องกับถูกภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของแต่ละ ท้องถิ่น

7. กิจกรรมส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

เพื่อให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และเห็น ความจดจำของสิ่งต่างๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรม ดังนี้

7.1 กิจกรรมศิลปะและดนตรีกิจกรรมศิลปะและดนตรี คือการที่เด็กแต่ละคน เลือกถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกอย่างอิสระ ผ่อนคลายไปกับศิลปะและดนตรี เช่น งาน เผียงภาพ ระบายสีน้ำและสีเทียน งานปั้น งานพิมพ์ งานกระดาษ งานประดิษฐ์ มีการเชื่อมโยง ประสบการณ์ที่สัมผัสร่วมกับชีวิตประจำวันและวิถีชีวิต ในห้องถิ่นสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศต้องเอื้อให้เด็กร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขและอิสระ เด็กมีโอกาสเลือกทำ กิจกรรมตามความสนใจและความสนใจ ทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยวส่วนกิจกรรมดนตรีเนื่อง การเรียนรู้ที่เน้นการรับรู้ด้วยการฟัง และการแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ ที่ผสมผสานกัน เพื่อสร้างสุนทรียภาพในจิตใจ เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

7.2 การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ เป็นการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดที่อาศัยการเคลื่อนไหวขึ้นพื้นฐานของศรีร่างส่วนต่างๆ ของร่างกายทั้งส่วนใหญ่และ

ส่วนย่อย เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของการเคลื่อนไหวทั้งการเคลื่อนไหวอยู่กับที่และเคลื่อนที่

7.3 การประดิษฐ์สิ่งต่างๆอย่างอิสระตามความคิดสร้างสรรค์ อาจสร้างงานขึ้นมาจากการสังเคราะห์หรืออิสระ หรือวัสดุจากธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก แบ่งตามความสนใจเป็นงานเดียวหรืองานกลุ่ม

7.4 การเล่นบทบาทสมมุติ เป็นกิจกรรมที่เด็กแสดงบทบาทตามเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เห็นในชีวิตประจำวัน ครูผู้ดูแลเด็กเป็นเพียงผู้ดูแล ให้คำแนะนำชี้แนะมีการชมเชยและควบคุมเวลา

7.5 การเด่นนำ กิจกรรมการเด่นนำทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และผ่อนคลายผ่านทักษะการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ

7.6 การเด่นทราย กิจกรรมการเด่นทรายทำให้เกิดการเรียนรู้สร้างความพึงพอใจ ผ่อนคลายความเครียด ผ่านทักษะการสังเกต การแก้ปัญหา การเปรียบเทียบเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

7.7 การเล่นก่อสร้าง เด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์มาสร้างเป็นรูปทรงสิ่งจำลองต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดออกมานewรูปธรรม อุปกรณ์อาจเป็นไม้ กล่องเปล่าห้องระดับ หรือพลาสติก ทึ่งนี้คำนึงถึงความปลอดภัยและความเหมาะสมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในเด็กเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความปลอดภัย การใช้ทรัพยากรที่เน้นความประทัยและคุณค่าครูผู้ดูแลเด็กควรเข้าใจบทบาทตนเองว่า ต้องเป็นผู้ดูแล ชี้แนะ ให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ครูผู้ดูแลเด็กต้องเป็นผู้สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมเด็กอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีการแจ้งผลพัฒนาการให้ผู้ปกครองทราบเพื่อสร้างความร่วมมือกันระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง เป็นการอบรมเลี้ยงดูร่วมกันระหว่างบ้านกับศูนย์ฯ

8. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทัศนคติ และค่านิยม ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนรู้นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้ สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด ได้แก่ การคิด ไตรตรอง การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม

จริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ในบุคปัจจุบันมีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าเป็นผู้แสดงความรู้ด้วยตนเอง มีนากมายหลากหลายรูปแบบ มีบทบาทและให้คุณประโยชน์ต่างๆ เช่น

- 8.1 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอด ได้จำกัดขั้น รวมเร็วขึ้น
- 8.2 ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็น

กระบวนการ

- 8.3 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- 8.4 สร้างสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เรียนรู้ที่เปลกใหม่ น่าสนใจและทำให้อياกรู้อยากเห็น
- 8.5 สร้างเสริมการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียน
- 8.6 เกื้อหนุนผู้เรียนที่มีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกัน ให้เรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน
- 8.7 ช่วยให้ผู้เรียนนุรณาการสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้เชื่อมโยงกัน
- 8.8 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้สื่อและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม
- 8.9 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ในหลายมิติจากสื่อที่หลากหลาย
- 8.10 เชื่อมโยงโลกที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนให้เข้ามาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

9. ประเภทของสื่อพัฒนาการ

สื่อระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

- 9.1 ค้านร่างกาย
 - 9.1.1 สื่อฝึกประสานเสียง พัทธิ 5
 - 9.1.2 สื่อพัฒนาความพร้อมทางร่างกาย
- 9.2 ค้านจิตใจ อารมณ์
 - 9.2.1 สื่อพัฒนาความพร้อมค้านคณตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะ
 - 9.2.2 สื่อพัฒนาความพร้อมค้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์
- 9.3 ค้านสังคม
 - 9.3.1 สื่อพัฒนาความพร้อมค้านสังคม

9.4 ด้านสติปัญญา

9.4.1 สื่อพัฒนาความพร้อมด้านวิทยาศาสตร์

9.4.2 สื่อพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์

9.4.3 สื่อพัฒนาความพร้อมด้านภาษา

10. ลักษณะของสื่อการเรียนรู้

ลักษณะของสื่อการเรียนที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แสดงหรือเขียนแบบเรียงสาระความรู้ต่างๆ โดยใช้ตัวหนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อ เพื่อแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายประเภท เช่น เอกสาร หนังสือ ตำราหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร ฯลฯ หมาย เหตุ บันทึก รายงานวิทยานิพนธ์ เป็นต้น ได้แก่

10.1 สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือ สื่อทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น แอบบันทึกภาพพร้อมเสียง (วิดิทัศน์) แอบบันทึกเสียง แล้วแต่สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยีใหม่ รวมถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนการศึกษาผ่านดาวเทียม

10.2 สื่ออิ่น ๆ นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีแล้ว ยังมีสื่ออิ่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญไม่ใช่หลัก ไปกว่าสื่อ 2 ประเภทดังกล่าวมาแล้ว สื่อเหล่านี้อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

10.2.1 สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับด้าน ซึ่งสามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิด เจตคติ และวิธีปฏิบัติตน ไปสู่บุคคลอื่น สื่อบุคคลอาจเป็นบุคลากรที่อยู่ในระบบโรงเรียน เช่น ผู้บริหารครุภูมิสอน ตัวผู้เรียน นักการ ภารโรง หรืออาจเป็นบุคลากรภายนอกระบบโรงเรียน เช่นบุคลากรในห้องถันที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาเชิงต่าง ๆ เป็นต้น

10.2.2 สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสภาพที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ สภาพดินฟ้าอากาศ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิทยบริการหรือแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งครุผู้ดูแลเด็ก หาได้ไม่ยาก

10.2.3 สื่อกิจกรรม/กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ครุหรือผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิต สถานการณ์จำลอง การจัดนิทรรศการ การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การทำโครงการ เกมเพลย์ การปฏิบัติตามใบงาน ฯลฯ

10.2.4 สื่อวัสดุ/เครื่องมืออุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง สติ๊ก กราฟ ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เครื่องมือวิชาช่าง เป็นต้นการเลือกสื่อสามารถทำได้ดังนี้

- 1) เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่สอน
- 2) เลือกให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก
- 3) มีวิธีการใช้ง่ายและนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม
- 4) มีเนื้อหาถูกต้องและทันสมัย
- 5) มีคุณภาพ เช่น ภาพชัดเจน ขนาดเหมาะสม size ไม่สะท้อนแสง
- 6) เลือกสื่อที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่สอนในเวลาที่เหมาะสม
- 7) เลือกสื่อที่เป็นของจริงสามารถสัมผัสได้ก่อนที่จะพิจารณาใช้สื่ออื่นแทน
- 8) เลือกสื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เด็กอยู่
- 9) เลือกสื่อที่มีความแข็งแรงและทนทาน
- 10) เลือกสื่อที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก

11. การใช้สื่อ

11.1 ขั้นตอนในการใช้สื่อมีดังนี้

11.1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ โดยพิจารณาสื่อที่นำมาใช้ ดังนี้

- 1) เป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอ ใช้เวลาตามความเหมาะสม เช่น ภาพของจริง สื่อที่ประดิษฐ์ ฯลฯ
- 2) เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนในครั้งก่อน
- 3) เป็นสื่อที่ไม่เน้นเนื้อหาเฉพาะดีก

11.1.2 ขั้นดำเนินการสอน โดยพิจารณาสื่อที่นำมาใช้ดังนี้

- 1) สื่อต้องตรงกับเนื้อหาที่จะสอน
- 2) สื่อมีการจัดลำดับขั้นตอนการใช้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัด

ประสบการณ์

- 3) สื่อมีความเหมาะสม ถูกต้อง และชัดเจน เช่น แผนภูมิ ภาพยันต์ร์สไลด์ ของจริง

11.1.3 ขั้นสรุป โดยพิจารณาสื่อที่นำมาใช้ดังนี้ เป็นสื่อที่ควรครอบคลุม
เนื้อหาที่สำคัญทั้งหมด กระชับ ไม่มีจุดเยื่อ

11.2 ประโยชน์และคุณค่าของสื่อ

11.2.1 ช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

11.2.2 ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น

11.2.3 ช่วยให้ประหยัดเวลาในการสอน

11.2.4 ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

12. แหล่งการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก

แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ หรือได้กินค่าวิทยาของเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเพื่อน ระหว่างครูกับผู้เรียน ระหว่างวิทยากรประจำแหล่งการเรียนรู้กับครูและผู้เรียนรวมทั้งเป็น แหล่งที่ผู้เรียนอาจอาศัยการค้นคว้าของตนเองเพื่อสำรวจหาความรู้เพิ่มเติม

13. ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

13.1 ช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะ กระบวนการความคิด การประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

13.2 เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น

13.3 ช่วยให้เด็กเกิดการใฝรือย่างต่อเนื่องตลอดเวลา รักการอ่าน

13.4 เด็กจะเกิดค่านิยมที่ดีงามมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอัน พึงประสงค์

13.5 ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

14. แหล่งการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก

ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถจัดดำเนินการ ได้ดังนี้

14.1 แหล่งการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น สวนสุขภาพ สวนธรรมะสวนสมุนไพรฯลฯ

14.2 แหล่งการเรียนรู้ในห้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ห้องศิลป์ สวนตัวร์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ วัดสถานประกอบการ

15. แหล่งการเรียนรู้

15.1 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ภายในศูนย์

15.1.1 บุคลากร

- 1) ครู หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ช่วยและเด็ก และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2) เพื่อน ได้แก่เพื่อนในศูนย์

15.1.2 สิ่งแวดล้อม

- 1) สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร สวนป่าธรรมชาติ แปลงเกษตรฯลฯ
- 2) สี่วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

15.1.3 หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ของเล่นต่างๆ หนังสือเสริมความรู้ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

15.2 ประเภทแหล่งการเรียนรู้ภายนอกศูนย์

15.2.1 การเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์สถานพิพิธภัณฑ์สถานจัดเป็นสถาบันการที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมหรือวิทยาศาสตร์ โดยมีความนุ่มนวลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน เช่น วัด วัง โบสถ์ ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปีขึ้นไป

15.2.2 การเชิญวิทยกรภายนอกมาให้ความรู้ในห้องถิ่นวิทยกรภายนอก เช่น ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความสามารถด้านต่างๆ มีภูมิปัญญาชาวบ้าน บุคลากรด้านคัญในชุมชน เข้าของกิจกรรมที่นำเสนอในชุมชน ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บุคลากรด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

15.2.3 การศึกษานอกสถานที่ หรือห้องศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้สภาพจริง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสภาพจริง เป็นการช่วยเสริมประสบการณ์ หรือสร้างมุมมองใหม่ใน การมองสิ่งต่างๆ รอบตัวสามารถเข้ามายิ่งความสัมพันธ์ระหว่างตน กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น การศึกษาสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในแหล่งน้ำใกล้สูบน้ำ ครุภู่ดูแลเด็กสามารถกระตุ้นให้เด็กคิดเพิ่มว่า สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำนั้นมีประโยชน์ มีไทยต่อคนเราหรือไม่

4. กิจกรรมแรลลี่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์มาจากรูปแบบการแข่ง รถชนตั้งแต่เมื่อประยุกต์มาใช้ในการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษาศาสตร์ จัดให้เด็กแข่งขันกันเป็นกลุ่มจะให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ จากกิจกรรมแรลลี่และเรียนรู้เป็นกลุ่มไปพร้อมกัน

5. กิจกรรม โครงการ เป็นการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการตามศักยภาพของผู้เรียนประเภทของ โครงการตามความพร้อมและความสนใจ ของเด็ก

6. แหล่งการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่สำคัญในบังกะโล คือ อินเทอร์เน็ตซึ่งมีเว็บไซต์สำหรับเด็กที่เป็นภาษาไทย จัดทำในรูปของ ตัวอักษรภาพเคลื่อนไหว เดียง เรียกว่า ระบบมัลติมีเดีย ตั้งแต่ระดับปฐมวัยขึ้นไปจนถึงระดับ มหาวิทยาลัย

6. การสร้างความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน บทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากำกับและสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นเพื่อ การศึกษาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยใช้กระบวนการ 5 ร คือ ร่วมคุน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียน และ ร่วมรับผลจากการวิเคราะห์เพื่อเป็นการ ตอบสนองความต้องการของบ้าน ชุมชนให้มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ในสูบน้ำ พัฒนา เด็กเล็กครุภู่ดูแลเด็กความมีบทบาทสร้างและเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษารับทราบข้อมูลการจัดการศึกษาและการวัดประเมินผลทางการศึกษาอันจะส่งผลให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการยอมรับจากชุมชนเป็นการสืบสานวัฒนธรรมเพื่อหล่อหลอมให้ เด็กมีคุณภาพตามที่ชุมชนมุ่งหวัง

มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฏหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล

1. ด้านการบริหารงาน

1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ประสานก็จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อเมื่อมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน/กองอำนวยการศึกษา โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ จัดเวทีประชาชน เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กอายุ 2-5 ปี ที่จะเข้ารับบริการ ในอั้อยกการ 20 คน จัดทำโครงการและแผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบสภาพท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กอายุ 2-5 ปี แผนรับนักเรียน การจัดบุคลากร การจัดห้องเรียน และการงบประมาณ เป็นต้นจัดทำระเบียบขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

กรณีที่ไม่มีสถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์อนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้าง และการบริหารจัดการศูนย์ฯ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น จะต้องสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 การย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2.1 จัดเวทีประชาชน เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเรื่องเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเสนอขอความเห็นชอบจากสภาพท้องถิ่น

- 1.2.3 จัดทำแผนการข่าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2.4 จัดทำประกาศข่าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2.5 รายงานการข่าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

ห้องถิ่นทราบ

สรุป การข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องดำเนินจัดเวทีประชาคมความคิดเห็นของประชาชนเดียวกัน แล้วผ่านกระบวนการของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเสนอต่อสภากองถิ่น จะเห็นได้ว่า การข่ายศูนย์นี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสภากองถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดเพื่อดำเนินการ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.3.1 จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนนำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภากองถิ่น

1.3.2 จัดทำประกาศ ยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบรายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

สรุปได้ว่า การยุบเลิกศูนย์นี้ ต้องมาจากการต้องการของประชาชนเดียวกันถึงจะดำเนินการเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำประกาศ ยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ แล้วต้องรายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบด้วย

1.4 การให้บริการ

การอบรมเดี่ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเดี่ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนี้ ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับ

สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเลือกพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไปดังนี้

1.4.1 ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปีการศึกษา เริ่มต้นปีการศึกษาในวันที่ 16 พฤษภาคม และสิ้นปีการศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปีถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเลือก เปิดภาคเรียนรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 230 วัน และปีภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษา ดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียนวันที่ 16 พฤษภาคม วันปีภาคเรียน วันที่ 11 ตุลาคม ภาคเรียนที่ 2 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤษภาคม วันปีภาคเรียนวันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไปกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเลือกได้ประสงค์จะเปิดและปีภาคเรียนแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ตามข้อ (1) สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของชุมชนและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

การกำหนดระยะเวลาเรียนรู้ การเกิดปีภาคเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำเป็นประกาศ

1.4.2 การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ให้แก่ อาหารกลางวัน อาหารว่าง เครื่องนอน อาหารเสริม (นม) วัสดุสื่อ อุปกรณ์การศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ การตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และบริการอื่นๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม

1.4.3 บริการอบรมเด็กอายุ 2-5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียงได้ตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.4 การจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็ก มีการพัฒนาครบถ้วน 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) เหมาะสมตามวัยและศักยภาพของเด็กแต่ละคนตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

1.4.5 กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประชุม สัมมนา ฝึกอบรม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจเปิดเรียนได้ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 15 วัน หากเป็นเหตุพิเศษที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติสาธารณะ ให้ผู้บริหาร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 30 วัน โดยให้ทำคำสั่งปิด เป็นหนังสือ และต้องกำหนดการเรียนชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่สั่งปิด

1.4.6 ในระหว่างปิดภาคเรียนหรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ (1) ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก หรือพนักงานจ้างอื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการ ด้านวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก สื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่างๆ หรืองานด้านการศึกษาปฐมวัยอื่น

1.4.7 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง โดยกำหนดตามความเหมาะสมจากชุมชน และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- 2) ผู้นำทางศาสนา
- 3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ผู้แทนชุมชน
- 5) ผู้แทนผู้ปกครอง
- 6) ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

1.4.8 หน้าที่ของคณะกรรมการ ให้พิจารณาเลือกกรรมการ 1 คน

เป็นประธาน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ มีจำนวนตามความเหมาะสมให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1.4.9 กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามนโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.10 เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.11 เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.12 พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับ การบริหารงานด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.13 พิจารณาเสนอแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ในการส่งเสริม และพัฒนาศูนย์ ตามหลักวิชาการ และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.14 ส่งเสริมสนับสนุนผู้ปักครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.15 ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นั้น จะทำการเปิดเรียนปีการศึกษา ในวันที่ 16 พฤษภาคม และตื้นปีการศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปีต่อไป โดยเน้นการ จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กทั้ง 4 ด้านพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม ศติปัญญาและพัฒนาตาม ศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปักครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับ การอุดหนุนจากการส่งเสริมการปักครองท้องถิ่น จากเงินรายได้ขององค์กรปักครอง ส่วนท้องถิ่น และเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

2.1 งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากการส่งเสริมการปักครองท้องถิ่น จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้องค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น นำไปเบิกจ่ายดังนี้

2.1.1 ค่าอาหารเสริม (นม)

2.1.2 ค่าอาหารกลางวัน

2.1.3 ค่าตอบแทน ค่ารองซึพของบุคลากร

2.1.4 เงินประกันสังคมของบุคลากร

2.1.5 ค่าวัสดุการศึกษา

2.1.6 ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปโรงพยาบาล

2.1.7 ทุนการศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต

โดยดำเนินการเบิกจ่ายรายการต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรร

2.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น วิธีการจัดหา งบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

2.2.1 จัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระยะ 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่
แผนพัฒนาการศึกษา และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอขอความ
เห็นชอบสถาบันท้องถิ่น

2.2.2 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2.2.3 จัดทำแผนจัดทำพัสดุรายปี

2.2.4 จัดทำแผนจัดทำพัสดุ

2.2.5 จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ
ดำเนินการจัดซื้อ จัดซื้อตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุฯ

2.2.6 จัดทำสมุดคุณงบประมาณรายจ่ายในหมวดรายจ่ายต่าง ๆ

เพื่อรายงานและการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

2.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการตามระเบียบ
กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรร
เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

สรุปได้ว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนต่าง
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเงินอุดหนุนอาหารเสริม (นม) เงินอุดหนุนอาหาร
กลางวัน เป็นต้น และส่วนหนึ่งเงินรายได้ที่มาจากการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ
สรรหาจากการตั้งงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 การสรรหา/เลือกสรร/และการปรับสถานภาพ กรณีที่เป็นพนักงานจ้าง

3.1.1 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกสรรบุคคล
เพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วน
ท้องถิ่นกำหนด โดยยึดหลักสมรรถนะความท่าเที่ยมในโอกาส และประโยชน์ของทาง
ราชการเป็นสำคัญด้วยกระบวนการที่มาตรฐาน ยุติธรรม และโปร่งใสเพื่อร้องรับการ
ตรวจสอบตามแนวคิดการบริหารบ้านเมืองที่ดี

3.1.2 การกำหนดอัตรานักศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี
หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มีอัตราครุภัณฑ์เด็กตามสัดส่วน (ครุ : นักเรียน) 1 : 20
หากมีเศษตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป ให้เพิ่มครุภัณฑ์เด็ก ให้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน

3.1.3 สำหรับอัตราผู้ช่วยครุภู่ดูแลเด็ก และตำแหน่งอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดให้มีได้ตามจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.4 การปรับสถานภาพพนักงานข้างทัวไปตำแหน่งผู้ช่วยครุภู่ดูแลเด็ก และครุภู่ดูแลเด็กเป็นพนักงานข้างตามการกิจ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.5 การกำหนด ค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดค่าตอบแทน สิทธิและสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครุภู่ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครุภู่ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1.6 การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครุภู่ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครุภู่ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องการเตือนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่นๆ

3.1.7 การพัฒนาบุคลากร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปัจจนนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครุภู่ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครุภู่ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้ง ใหม่ร่วมทั้งการอบรมและศึกษาดูงาน การนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่บุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 การบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดตำแหน่งของพนักงานที่จะเข้ามาสู่ตำแหน่งครุภู่ดูแลเด็ก จะต้องปฏิบัติตามระเบียบมาตรฐานของกรมส่งเสริมฯ เพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพมาปฏิบัติงาน

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) ศูนย์พัฒนาเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 ประเภท ดังนี้

1.1) ศูนย์พัฒนาเด็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง

1.2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประมงศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา

3.2.2 การบริหารจัดการ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชนและสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้ปฏิบัติการตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษา ในศาสนสถาน ตามหนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ นร 0107/ว20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2551

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก หมายถึง การกำหนดนโยบาย แผนงานและงบประมาณในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการ ได้รับการยอมรับจากชุมชน สัดส่วนของครูต่อนักเรียนมีความเหมาะสม มีแผนการรับนักเรียน และการจัดตั้ง การเข้าข่าย การบูรณาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

3.3 มาตรฐานค้านบุคลากร

การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค้านบุคลากรประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ช่วยและเด็กผู้ช่วยครูผู้ช่วยและเด็กผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นจะต้องมีคุณสมบัติบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมสมอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้ช่วยและเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความก้าวหน้า และมั่นคงทางวิชาชีพ โดยได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ช่วยและเด็กที่มีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีสถานภาพเป็นเป็นพนักงานจ้างตามการกิจกรรมตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา ดังนั้นในมาตรฐานที่ 2 ค้านบุคลากร กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้กำหนดคุณสมบัติสถานภาพและบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ช่วยและเด็ก ให้สอดคล้องตามประกาศคณะกรรมการกลางเทศบาล เรื่องตำแหน่งและวิทยฐานะพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาเทศบาล (เพิ่มเติม) ซึ่งได้กำหนดให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ช่วยและเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสถานภาพเป็นข้าราชการ พนักงานครูส่วนท้องถิ่น แต่การที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนดได้ ต้องเป็นกรณีที่ได้รับการจัดสรรอัตรากรมสั่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแล้วเท่านั้น ดังนั้นในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ใดแล้วเด็กจากสถานภาพพนักงานข้างเป็นตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้สอนแล้วเด็กตามประกาศคณะกรรมการกลางดังกล่าว ให้ผู้ใดแล้วเด็กซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ใดแล้วเด็กในปัจจุบันมีสถานภาพเป็นพนักงานข้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน

3.3.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษา หรือปฐมวัย หรือทางอื่นที่ กท.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็ก ปฐมวัยของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

4) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

5) ครูผู้สอนเด็ก มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

5.1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ทุกสาขาวิชาเอก หรือทางอื่นที่ กท.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง

5.2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็ก

5.3) ปฐมวัยของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

5.4) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ใดแล้วเด็กมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ผู้ใดแล้วเด็กมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์

เด็กเล็ก 3 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยสูงย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานที่ อบรมเด็กๆ จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก ดังนี้ ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง เชิงแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสม และปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ผู้ปกครอง มีความมั่นใจ ไว้วางใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูก สุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ ส่งเสริมความปลอดภัย ให้กับเด็ก และฝึกสุขลักษณะนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของ การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

4.1 การกำหนดมาตรฐานสำหรับสูงย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อให้เด็กได้รับการอบรมเด็กๆ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริม พัฒนาการของเด็กเล็ก อายุ 2-5 ปี เป็นการกิจสำคัญในการจัดการศึกษาสูงย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเด็กๆ และได้รับการศึกษา เพื่อ พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ลักษณะ และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของ เด็กสูงย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย พ.ศ. 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและ เป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังต่อไปนี้

4.1.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กด้วยแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเด็กๆ และการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้ บริบทสังคม-วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุก คนเพื่อสร้างரากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อ ตนเองและสังคม

4.4.2 หลักการเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเด็กๆ และส่งเสริม พัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตื่นตัวห่วงเด็กกับพ่อแม่

เด็กกับผู้ดีเยี่ยมๆ หรืออนุคัตการที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเด็กอย่างดูแลให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ดังนี้

- 1) สร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
- 2) ยึดหลักการอบรมเด็กอย่างดูแลให้การศึกษาที่เน้นเป็นลำดับ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
- 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
- 4) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาใน การพัฒนาเด็ก

4.4.3 การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ดำเนินหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับ 2 ปี และระดับ 3-5 ปี โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะ ต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กเด็กดังนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรขัดทำ หลักสูตรดังนี้

ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่ กี่ยวข้องอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความ ต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

1) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนด วิสัยทัศน์ การกิจ nefia หมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้าง บรรยายศรัทธา การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมและ ความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2) การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความ คิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้ หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้เพียงใด ความมีการ

ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

3) ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ครูผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะต้องทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยมี หลักการจัดและขอบข่าย กิจกรรมประจำวันดังนี้

4) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ของเด็กและยืดหยุ่น ได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

วัย 2 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 นาที

วัย 3 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 8 นาที

วัย 4 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลา ต่อเนื่องนานเกิน 20 นาที

6) กิจกรรมที่เด็กมี-interest เลือกเล่นแล้วเสร็จ เช่นการเล่นตามนุ่มนิ่มการเล่น คลานเจ็บใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

7) กิจกรรมมีความสนุกระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรม ที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็ก เป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบถ้วน ทุกประเภท กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสัดส่วนกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะ ได้ไม่เหนื่อยเกินไป

8) ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เป็นตัวกลางใน การถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้ จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ช่วยให้เด็กได้รับ ประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากถูกขยายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และการค้นพบด้วยตนเอง

9) ด้านการวัดผลและการประเมินผล ให้ครอบคลุมถึงการกำหนด นโยบายเกี่ยวกับการประเมินผล สร้างเสริมความสามารถให้ประเมินผลอย่างถูกต้อง จัดให้มีการ

วัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคอยดูแลควบคุมการดำเนินการวัดผลและประเมินผลเป็นระยะๆ รวมทั้งการตรวจสอบการจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวนักเรียนให้ถูกต้องเรียบร้อย เป็นปัจจุบัน

4.4.4 ด้านการนิเทศการศึกษา เป็นงานที่ครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสอดคล้องกับหลักสูตรฯ การใช้วิธีการนิเทศสามารถทำได้หลากหลาย ทั้งนี้ต้องปฏิบัติ สม่ำเสมอและเป็นระบบ

4.4.5 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาภาพดุติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ในหลักสูตร หรือสังคมคาดหวังซึ่งดำเนินการโดยครุผู้สอนและเด็กหรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เรียน โดยล่วงเสริมให้ครุทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

4.4.6 ด้านโภชนาการ ใช้แนวทางการดำเนินงานโภชนาการในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กของกรมอนามัย ซึ่งงานโภชนาการที่สำคัญมี 2 ส่วน คือ การจัดอาหารสำหรับเด็กเล็ก และการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับอาหารตามวัยที่เหมาะสมและ เพียงพอ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการ เหมาะสมตามวัย ส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่ รวมทั้งดื่มน้ำที่สะอาดและสารอาหาร ที่จำเป็น

4.4.7 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1) กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนาฯลฯ

2) โครงการต่างๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเด็กเล็ก

4.4.8 ด้านการประเมินคุณภาพภายใต้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้มาตรฐาน การศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐาน และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ ต่างๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้านอย่างเหมาะสมตามวัย ผู้สอนและเด็กมี การจัดทำแผนการเรียนรู้และสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประสานความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน

และมีการประเมินหลักสูตรเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรในทุกปีการศึกษา 7 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วนเป็นการกำหนด มาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ล่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ แสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหารือการสนับสนุนให้มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องดำเนินการมีส่วนร่วมกัน ทุกภาคส่วนในสังคม อีกทั้งยังเป็นการ ใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็ก เล็ก ที่จะมีการส่งเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถ ตอบสนองความต้องการของสังคมงานเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปสู่ มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากชุมชน

ด้านที่ 1 ด้านวิชาการ

1.1 ให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรให้การทำกิจกรรม เช่น ศึกษา แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการเด็กให้กับผู้ปกครองและครู

1.3 ให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนท้องถิ่นทราบ อย่างทั่วถึง

ด้านที่ 2 ด้านอาคารสถานที่

2.1 ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร

2.2 ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 3 ด้านงบประมาณ

ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และอื่น ๆ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 4 ด้านบุคลากร

4.1 ให้คำปรึกษา แนะนำ สร้างเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.2 ร่วมในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดูแลความปลอดภัย เด็ก เด็ก ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้ ดังนี้

5.1 จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน

5.2 จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง

5.3 จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง

5.4 จัดให้มีมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง

5.5 จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่างๆ

5.6 จัดนิทรรศการเผยแพร่องค์งานทางวิชาการ นวัตกรรม สื่อการเรียน

และผลงานเด็ก

5.7 ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ

5.8 เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด

สวนสาธารณะ ฯลฯ

5.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการชุมชน เกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และอื่นๆ

การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นักเรียนจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถ เป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนได้ดังนี้

1. ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือประชาชน
2. ด้านวิชาการ สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการด้านวิชาการ สารสนเทศหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และ ชุมชนในการค้นคว้าศึกษาต่างๆ
3. ด้านการเผยแพร่ ความรู้ให้กับชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการแก่ประชาชน หรือชุมชนในท้องถิ่น

โดยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือครูผู้คุ้ยแlecte ก เป็นวิทยากรในการ เผยแพร่ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

4. ด้านการให้บริการสาธารณูปโภคพัฒนาเด็กเล็ก สามารถมีส่วนช่วยให้การ สนับสนุนการให้บริการสาธารณูปโภคแก่ชุมชนหรือประชาชน ได้ ตามบริบทหรือวัฒนธรรมของ ท้องถิ่นให้บริการแก่ประชาชน หรือชุมชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วน หมายถึงชุมชนมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ พื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบ โดยใช้สื่อ ที่หลากหลาย ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7 มาตรฐาน ด้าน ส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานใน การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างรอบคุ้ม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้คุ้ยแlecte ผู้ช่วยคุ้ยแlecte ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนา เด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติงาน ดังนี้

ด้านที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ช่วยครูผู้ช่วยเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านที่ 2 เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 3 ส่งแผนงานและปฏิบัติงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ

ด้านที่ 4 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านที่ 5 ดำเนินการตามแผนงานและปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

ด้านที่ 6 สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด

สรุปได้ว่า มาตรฐานค้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การกำหนดแผนความร่วมมือกับทุกฝ่าย ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน ส่งเสริมการตั้ง เครือข่ายและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 135)

บริบทของคําการบริหารส่วนตำบลジョンครี

1. ที่ตั้ง

ตำบลジョンครี เป็นตำบลหนึ่งใน 11 ตำบล ของอำเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี ห่างจากที่ว่าการอำเภอเพญ ประมาณ 17 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดอุดรธานีประมาณ 60 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดหนองคายประมาณ 20 กิโลเมตร

2. เนื้อที่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 104.23 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 65,143 ไร่

3. อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลเหล่าต่างคำ ตำบลทุ่งหลวง อําเภอโพนพิสัย
จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตำบลบ้านชาตุ อําเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตตำบลโคกกลาง อําเภอเพญ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลลวดซากุ ตำบลค่ายนกหวาน ตำบลหนองสองห้อง
อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

4. จำนวนหมู่บ้าน มี 17 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเดิม
หมู่บ้านที่ 17 หมู่บ้าน โดยแยกพื้นที่การปกครองออกเป็นหมู่บ้านต่างๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน	ชื่อผู้นำ
		ชาย	หญิง	รวม		
1	ขอนครี	413	437	850	221	นายธีรุตติ โคตรบุตร
2	นารายณ์	344	355	699	179	นายบุญสวน นาดาเด่น
3	คงยาง	211	238	449	113	นายเวียง บัวพาย
4	สะอดาค	320	309	629	175	นายสีดา บัวแพง
5	นาพัง	158	141	299	73	นายคิมหันต์ พาทอง
6	ขา	368	341	709	176	นายพิมพา กองกาญจน์
7	ขอนตาลเหนือ	615	615	1,230	319	นายสุทธิศักดิ์ ยาตาล
8	ทุ่งม่วง	141	129	270	87	นายแสง ถุง
9	โนนคู่	151	152	303	76	นายคำใส ตาลหยง
10	หนองบ่อ	323	347	670	171	นายสุรพล ลิงห์นารายณ์
11	โนนศรีสมบูรณ์	234	230	464	131	นายประเสริฐ ดวงพัง
12	โนนสำราญ	184	180	364	92	นายสุดสม คงตา
13	ขอนตาลใต้	403	373	776	204	นายแดง บริหาร
14	ศรีเจริญ	304	302	606	155	นางวิลัย ตาลอินทร์
15	โนนแสงจันทร์	188	184	372	104	นายสุเทพ ชาวยศ
16	คงยางพัฒนา	429	445	874	218	นายทองสา พันธ์ลำภักดี
17	นารายณ์ทุ่งสว่าง	261	265	526	128	นายสุนัน บุตรสุรินทร์
รวม		5,047	5,043	10,090	2,622	

ตารางที่ 2 จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 6 ศูนย์

ลำดับที่	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนเด็ก	จำนวนครู ผู้ดูแลเด็ก	จำนวนคณะกรรมการ ศูนย์
1	บ้านจอมครี	45	3	11
2	บ้านคงยาง	53	3	11
3	บ้านนารายณ์	42	2	11
4	บ้านหนองบ่อ	31	2	11
5	บ้านโนนครีสมบูรณ์	35	2	11
6	วัดครีคงเย็น	74	3	11
		206	15	66

5. ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 10,090 คน แยกเป็นชาย 5,047 คน หญิง 5,043 คน
มีความหนาแน่นเฉลี่ย 97 คน / ตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ประจำปี 2554)

6. สภาพทางเศรษฐกิจ

6.1 อาชีพ

6.1.1 ประชากร ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพการเกษตร

6.1.2 ประชากร ร้อยละ 15 ประกอบอาชีพรับจ้าง

6.1.3 ประชากร ร้อยละ 5 ประกอบอาชีพค้าขายและรับราชการ

7. สภาพทางสังคม

7.1 การศึกษา

7.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง

7.1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง

8. สถานบันและองค์กรทางศาสนา

8.1 วัด / สำนักสงฆ์ 13 แห่ง

8.2 มัสยิด - แห่ง

- 8.3 ศาลเจ้า - แห่ง
 8.4 โบสถ์ - แห่ง

9. สาธารณสุข

- 9.1 โรงพยาบาลของรัฐขนาด - เตียง - แห่ง
 9.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล / หมู่บ้าน 1 แห่ง^{ณ หมู่ที่ 1 บ้านจอมครี}
 9.3 สถานพยาบาลเอกชน - แห่ง^{ณ หมู่ที่ 1 บ้านจอมครี}
 9.4 ร้านขายยาแผนปัจจุบัน - แห่ง^{ณ หมู่ที่ 1 บ้านจอมครี}
 9.5 อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

10. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- 10.1 สถานีตำรวจนครบาล (ตชต.) 1 แห่ง^{ณ หมู่ที่ 1 บ้านจอมครี}
 10.2 สถานีดับเพลิง - แห่ง^{ณ หมู่ที่ 1 บ้านจอมครี}

11. การคุณภาพ

- 11.1 ถนนสายหลักที่ติดต่อกันสำหรับทางแล้วทั้งหมด ร้อยละ 95
 11.2 ถนนภายในหมู่บ้านก่อสร้าง คสส. แล้ว ร้อยละ 80
 11.3 ถนนลูกรังภายในหมู่บ้าน / เชื่อมหมู่บ้าน / ติดต่อสำหรับ ร้อยละ 70

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พัชราภรณ์ ศุทธินันท์ไชย (2550 : 51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินอย่างของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในสำหรับเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าสถานการณ์ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในสำหรับเมืองเชียงใหม่ในขณะนี้คือ สภาพแวดล้อมภายในเป็นชุดแข็ง แต่สภาพแวดล้อมภายนอกมีอุปสรรค จึงอยู่ในตำแหน่ง แม่วัวเงิน (Cash Cow) นี่ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ในระดับองค์กร เป็นการกำหนดภารกิจหลักขององค์กร ควรใช้ยุทธศาสตร์ตั้งหลักมั่น หรือกลยุทธ์คงตัว ได้แก่ยุทธศาสตร์ยั่งยืนเป็นการไม่รีเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่ม ยุทธศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลงคือ ไม่มีการลงทุน

เพิ่มเติมการพัฒนาการบริหารภายใต้มีประถมศึกษา โดยการประยุกต์ศรัทธาในพื้นที่ มาใช้ในองค์กร ยุทธศาสตร์ในการทำกำไร เช่น กลยุทธ์ลดค่าใช้จ่ายกลยุทธ์การลดต้นทุน กลยุทธ์การสร้างรายได้เพิ่ม ยุทธศาสตร์ระดับธุรกิจเป็นการเลือกกำหนดวิธีการผลิตและ บริการเฉพาะของหน่วยหรือของฝ่าย ยุทธศาสตร์ที่ควรใช้ คือกลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน มุ่งเน้นการผลิตหรือบริการ ให้มีคุณภาพสอดรับกับตลาดกลยุทธ์สร้างความแตกต่างเป็น การสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการก่อให้เกิดการได้เปรียบคู่แข่งขันและกลยุทธ์มุ่งเฉพาะส่วน เป็นการตอบสนองลูกค้าเฉพาะกลุ่ม ยุทธศาสตร์ระดับหน้าที่เป็นการกำหนดกิจกรรมตามงาน หน้าที่ความรับผิดชอบในหน่วยงานอย่าง เพื่อให้เกิดผลผลิตและการบริการที่มีคุณภาพตาม มาตรฐานที่กำหนด ยุทธศาสตร์ที่ควรใช้ ได้แก่ กลยุทธ์การตลาดทำหน้าที่กำหนดแผนการ ตลาด โดยการใช้ส่วนประสมทางการตลาด 4 Ps ราคา กลยุทธ์การผลิต กลยุทธ์การวิจัยและ พัฒนา กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรุ่มนุษย์ กลยุทธ์การบริหารระบบสารสนเทศ กลยุทธ์ การเงินและการบัญชี

ภูริชัย ต่ายเกิด (2550 : 62) ได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม ในสังกัด เทศบาลเมืองตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม โดยภาพรวมพบว่า อยู่ใน ระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือลักษณะการมี ส่วนร่วมในการรับประโลยชื่อร่องลงนามคือ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกลักษณะ ยกเว้น ลักษณะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีปัญหา ระดับกลาง 3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โดยการร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกิจกรรมต่างๆ นั้น การประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปักธง และบุคลากร มีการจัดตั้งชุมชนเครือข่าย

เพลินพิศ มนตรีบุตร (2551 : 74) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของ ประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็ก สังกัดเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนและประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุตามลำดับ 2. ผลการทดสอบสมมุติฐาน พ布ว่า ประชาชนที่มี

มัธย ศรีมะโภตร (2549 : 95) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษา ; ตำบลคงใหญ่ อำเภอปีปุ่ม จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาตัวแปรด้านเพศ อายุ ตำแหน่งทางสังคม อาชีพ รายได้ ความต้องการ มีเกียรติยศ ความต้องการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ความคาดหวังต่อรองวัลประภาด พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ และความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ไม่มีความสำคัญ ต่อการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาตำบล ส่วนเพศ ตำแหน่งทางสังคม ความต้องการมีเกียรติยศ และความคาดหวังต่อรองวัลประภาดมีความสำคัญต่อการร่วมพัฒนาตำบล ในส่วนระดับ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลโดยอยู่ในระดับปานกลาง

เนรนิต สายสุค (2549 : 50) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชัย จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และ พนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและพนักงานองค์กรบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชัยชั้นขั้น จังหวัดยโสธร เรียงตามจากสูง ไปต่ำ คือด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการส่วนเสริมคุณภาพชีวิต ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวางแผนการลงทุน พานิชกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนผู้เดียวภายนี้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนยตำบลในเขต อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เรียงจากต่ำไปสูง คือ ด้านการบริหารจัดการและ

การบริการประชาชน ด้านการจัดระเบียนชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการลงทุน พานิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน

พิทaya ภาโนมัย (2550 : 83-84) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ ตำบลโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมแบบสร้างสรรค์ (AIC) และกลยุทธ์ที่ใช้ได้แก่ การประชุมเชิง ปฏิบัติการและการนิเทศติดตาม ผลการศึกษาพบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ของกรมอนามัย จำนวน 27 ข้อ ผ่าน 19 ข้อ หลังจากดำเนินกิจกรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมแบบสร้างสรรค์ (AIC) และกลยุทธ์ที่ใช้ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการและนิเทศติดตาม ซึ่งคณะกรรมการศูนย์ ประกอบด้วย ประธานมูลค่า ภูมิพล คำนัน พิไหญ์บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งทุกฝ่ายต่างให้ความร่วมมือในการพัฒนา ปรับปรุงศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กภายในชุมชนของตน ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและยั่งยืน เพศ อายุ การศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะความคิดเห็นประชาชน ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เช่น กำหนด งบประมาณให้เพียงพอแก่การศึกษาระดับปฐมวัย

สัมเริง โภจนานicha (2548 : 50) ผลการวิจัย การศึกษาอุทศาสตร์การบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคใต้ ได้พบปรากฏการณ์ดังนี้

1. การศึกษาอุทศาสตร์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแห่ง หนึ่งในจังหวัดภาคใต้ ที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการบริหารงานประสบผลสำเร็จ 5 อุทศาสตร์ ด้วยกัน ได้แก่ อุทศาสตร์การมีส่วนร่วมบุคลากรทุกฝ่าย อุทศาสตร์การปฏิสัมพันธ์แบบ 3 มิติ อุทศาสตร์ด้านการจัดสรรค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับภารกิจ อุทศาสตร์ด้านการเรียน การสอนที่เน้นชุมชนตัวของผู้เรียน และอุทศาสตร์ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. เงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแห่งหนึ่งใน จังหวัดภาคใต้ ซึ่งส่งผลให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสบผลสำเร็จในการบริหารอย่างมากนี 7 เงื่อนไขด้วยกัน คือ

2.1 เสื่อนไขบรรยายการ สิ่งแวดล้อมซึ่งมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความ ปลอดภัย ความสะอาด ความสะอาดสวยงาม สภาพแวดล้อมโดยรอบ ความเป็นสัดส่วนใกล้ แหล่งเรียนรู้และชุมชน และมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนครบ

2.2 เสื่อนไขจากหลักสูตรมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาเด็กทุกด้าน เป็นหลักสูตรที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 เสื่อนไขจากเทคนิคกระบวนการสอน มี 5 องค์ประกอบ เทคนิค การใช้นิทานประกอบ เทคนิคการเรียนรู้จากปฐรวมไปสู่namธรรม เทคนิคการใช้เพลง ประกอบ เทคนิคการพัฒนาภารกิจเนื้อ แต่ละเทคนิคนำสื่อมาประกอบกิจกรรม

2.4 เสื่อนไขจากภาวะผู้นำของผู้บริหารมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้ ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย การเป็นนักประชาธิปไตย กล้าตัดสินใจ การเสริมสร้างขวัญและ กำลังใจ และการเป็นกัลยานิมิต

2.5 เสื่อนไขจากงบประมาณมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ งบประมาณ ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ งบประมาณด้านจัดการเรียนการสอน และงบประมาณ ด้านวัสดุครุภัณฑ์

2.6 เสื่อนไขจากการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผล มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลเป็นผู้นิเทศ ติดตาม และประเมินผล หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้นิเทศ ติดตาม และประเมินผล และผู้ปกครองเป็นผู้นิเทศ ติดตาม และประเมินผล

2.7 เสื่อนไขจากครูมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ครูมีความรักในอาชีพ ครูมีความรักและเข้าใจเด็ก และครูมีพัฒนาตนเองอย่างเสมอ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เดอลานีย์ และมาเรอร์ (DeLaney. 1985 : 2349-A) ได้ศึกษาความร่วมมือของ ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น ภายใต้ระบบของโรงเรียนแห่งรัฐ โดยเน้นการศึกษาทักษะของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเมืองนาทีในชุมชนตัวแทน ที่อยู่ใน คณะกรรมการโรงเรียน ที่เป็นไปตาม

ระบบประชาธิปไตย ตลอดจนความพึงพอใจและไม่พอใจต่อช่องทางใน การสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า 1. ความแตกต่างของการมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับบทบาทใน การตัดสินใจของผู้ปกครองกับการมีวิสัยทัศน์ของนักการศึกษามีผลทำให้เกิดความตึงเครียด

- ระหว่างกลุ่มทั้งสองได้ 2. ช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เหมาะสม จะต้องเกี่ยวข้องกับเด็กหรือ สถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดการ ได้ແย়েງระหว่างกันได้ 3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางอย่างเปิดเผยและต่อเนื่องจะเพิ่มให้ผู้ปกครองนี้ สิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นและลดการเพิกเฉยลงได้ 4. การไม่ส่งเสริมให้มีการร่วมมือ อย่างใกล้ชิดและเปิดเผยจะนำไปสู่การ ได้ແย়েງและประท้วงเกิดขึ้นได้ และ 5. เสียงเรียกร้อง จากนักธุรกิจเมืองอาชีพ มีบทบาทมากกว่าเสียงเรียกร้องจากบุคคลในกลุ่มนี้ ๆ ในการทำให้ ผู้บริหาร โรงเรียน ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

เชอร์แมน (Herrman. 1991 : 2111-A) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ใน โรงเรียนใหม่แห่งหนึ่ง โดยการสัมภาษณ์จากนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะอาจารย์ ที่เป็น แบบรายบุคคลและเป็นกลุ่มเกี่ยวกับการมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับลักษณะของชุมชนการ เรียนรู้ให้โรงเรียนมีขั้นศึกษาแห่งใหม่ ผลการศึกษาพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 4 ปัจจัย มีบทบาท ในการโครงสร้างชุมชน ได้แก่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของนิการปฏิสัมพันธ์และเข้าไปมีส่วนร่วม นวัตกรรมของชุมชน การมีค่านิยมและความเชื่อ ร่วมกันและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และ การมีพลังและอิทธิพลเชิงผลลัพธ์ที่สรุปปัจจัยในชุมชน และหาว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นไม่ได้ความพยายามในการสร้างชุมชน การเรียนรู้ ซึ่งเน้นการวนวินิจฉัยความเชื่อ ค่านิยมที่ทุกคนมีร่วมกันและการปฏิบัติต่าง ๆ ของ สมาชิกในชุมชนอาจทำให้ประคับข้อขัดแย้งทั้งในเรื่องของเขตและการกีดกันลดหายไป

จากการศึกษาในวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจะ ดำเนินแก้ปัญหาด้านการศึกษาหรือจะพัฒนาด้านการศึกษา ปัจจัยหนึ่งที่จะสำเร็จได้จะต้อง อาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น คณะกรรมการ ผู้ปกครอง ประชาชน ผู้เกี่ยวข้อง ด้านการศึกษา เข้ามามีบทบาทในการกำหนดดยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ต่างที่เหมาะสมใน การพัฒนาด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และเกิดความสามัคคี กลมเกลียวสามัคคีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน บุคลากรใน โรงเรียนกับชาวบ้าน กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นสำหรือลุกค่าง ไปได้ด้วยดีและเกิดประโยชน์สูงสุด